

Izhaja vsak petek. — Izdaja Casopisno založniško podjetje »Primorski tisk« Koper. — Naslov uredništva in uprave: Koper, Cankarjeva ulica 1, telefon 170 — Posamezni izvod 10 din. — Celoletna naročnina 500 din, polletna 250 din, četrtletna 130 din. Za inozemstvo letno 1000 din ali 3,5 dolarja. — Bančni račun 602-70-1-181. — Rokopisov ne vračamo.

PO PETNAJSTIH LETIH NEPOZABNO SNIDENJE NEKDANJH BORCEV-MLADINCEV IN BORK-ZENA NA ŠTJAKU

Tisoči pod zastavo Partije

Dve prisrčni okrajni proslavi v počastitev 40 - letnice KPJ — Petnajsta obletnica prve primorske pokrajinske konference ZSM in enaka obletnica prve pokrajinske konference borbenih primorskih žena

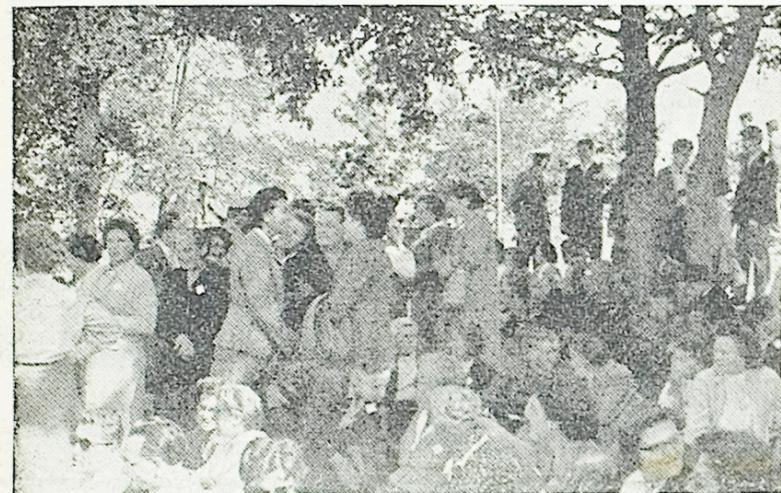
V soboto dopoldne se je zbrala mladina. Temu zborovanju so prisostvovali tudi nekdanji delegati I. pokrajinske konference ZMS za Slovensko Primorje in več kot 700 mladincev in mladink iz sežanske ter drugih občin našega okraja. Po pozdravnem nagovoru predsednice OK LMS Koper Marije Vogrič, je se-

novih moči za izvrševanje nalog, ki stoje pred njimi. Kot dokaz revolucionarnega razpoloženja primorske mladine neposredno pred začetkom narodnoosvobodilne vojne je med drugim navedel delo narodnega heroja Pinka Tomažiča med tržaško in goriško mladino. Omenil je njegovo politično oporoko, ki je vznesena iz-

poved visoke komunistične zaveštvi; zato je tudi postala za vso primorsko mladino mogočen klic za zbor pod zastavo Partije v najbolj odločni uri slovenskega in jugoslovanskega narodov. Tovariš Kajtimir je opisal tudi delo tedanjih mladinskih aktivov na Primorskem in omenil ustanovitev primorskega poverjenišva Pokrajinskega komiteja SKOJ v začetku leta 1943. Njegov prvi sekretar je bil Darko Marušič. Kmalu nato je bil osnovan tudi iniciativni odbor za ustanovitev Zveze slovenske mladine na Primorskem in 29. februarja 1944 je bila na Štjaku I. konferenca ZSM za Slovensko Primorje.

Takrat so se v Štjaku zbrali delegati okrožij, delegati iz Trsta in Gorice, najbolj zaslužni delegati-mladinci iz junaških brigad: Gradnikove, Gregorčičeve, Vojkove, Prešernove, Soške, Kosovelove. Takrat so bili prisrčno pozdravljeni tudi italijanski mladinci iz Trsta in borci italijanskega partizanskega bataljona, ki jih je vezal slovenskimi zborovalci skupna borba proti fašizmu, skupna načela bratstva in enotnosti med narodi. Takrat se je s pomočjo mladinske organizacije na Primorskem vključila v oboroženo borbo skoraj vsa

(Nadaljevanje na 4. strani)

31 nekdanjih delegatk pokrajinske konference AFZ je v nedeljo radostno prihitelo na Štjak. Nadvse prisrčno je bilo videti posamezna srečanja teh prekaljenih bork, ki so se po toplih medsebojnih pozdravih vse zbrale okoli podpredsednice GO SZDL Slovenije, tovarišice Vide Tomšičeve

ekretar OK ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir govoril zbranim mladincem in mladinkam o njihovi vlogi v razvijanju svetlih tradicij borbe za osvoboditev in o nalogah pri socialistični izgradnji Jugoslavije. Tovariš Kajtimir je med drugim dejal:

»Bilo je pred 15 leti, ko še niso utihnili oddaljeni odmevi bomb, mitraljezov, pušk in minometov, ko se je že tako rekoč sredi ofenzive tu v Štjaku pričela zbirati na novo posvetovanje oborožena mladina Primorske, Istre, Gorenjske z namenom, da bi ocenila položaj, dosežene uspehe in si postavila nove naloge. Na govornici je blestela parola: IZ NARODA HLAPCEV — V NAROD GOSPODARJEV! Delegati, zbrani iz osnovnih organizacij, brigad, odredov ter terenskih organizacij, se niso ustrašili dolgih poti, okupatorjevih zased, temveč so sedli temu bojnemu klicu naše Partije. Niti strah pred nevarnostjo, mučenjem, konfinacijami, smrtjo, jih ni mogel zadržati. Naša primorska, s svobodoljubnimi in revolucionarnimi idejami oborožena mladina, ni zaostajala za odraslimi borci in aktivisti. Na tej konferenci, ki jo danes proslavljam, si je zadala nalogo, da ne bo ostala samo pri terensko-političnem delu, temveč zato, da zaostri narodnoosvobodilno borbo, množično odide v vrste borcev, kar je starega nad 17 let.«

V nadaljevanju je tovariš Kajtimir omenil, da v letošnjem jubilejnem letu KPJ ne proslavlja narodi Jugoslavije 40. obletnice njene ustanovitve in 40. obletnice ustanovitve SKOJ le zaradi spomina na te zgodovinske dogodke in spomina na tisočere borce, aktiviste, ki so zvesti Partiji na njeni borbeni in trnovi poti izgubili svoja življenja, pač pa prirajo vrsto proslav, da bi iz svoje borbene in revolucionarne preteklosti, na svetlih vzgledih padlih sinov in hčera črpali

PREDSEDNIK TITO V ČRNI GORI

Pretekli teden je predsednik republike Tito odšel na večdnevni obisk v Črno goro. V Kotoru, kjer se je zadržala jahta »Jadranka«, so tisoči in tisoči zbranih delovnih ljudi v pristanišču priredili maršalu Titu veličasten sprejem, želeč mu, da bi se imel najlepše na svoji poti po Črni gori. Naslednje dni se je predsednik Tito odpeljal v Bar in Ulcinj ter v spremstvu predsednika Ljudske skupščine Črne gore Blaže Jovanoviča ter drugih političnih in državnih voditeljev obšel Miločer, Budvo, Cetinje in Titograd, kjer so ga povsod vzdolž poti navdušeno pozdravljale ogromne množice ljudi. Nato pa je Tito nadaljeval svojo pot v Nikšič, kje ga je s prisrčnimi ovacijami sprejelo nad 50.000 lju-

In tudi v goriškem okraju

V nedeljo so bile v goriškem okraju v počastitev 40. obletnice ustanovitve KPJ in SKOJ številne politične in kulturne manifestacije. Tako so v Destlah ob Soči otvorili enega izmed najlepših podeželskih kulturnih domov. Veliki množici ljudi iz Posočja je ob tej priložnosti govoril član CK KPJ Ivan Regent. Delavsko prosvetno društvo Anhovo, ki je prevzelo ta dom kulture v upravljanje, pa je razvil nov prapor. S tem je bil tudi odprt letošnji kulturni teden v Anhovem.

V Dobrovem so imeli Dan kmečke mladine. Zborovanja ter številnih prireditev se je udeležilo več kot dva tisoč kmečkih fantov in deklet iz goriškega okraja. Med gosti sta bila tudi sekretar CK LMS Stane Kranjc in sekretar OK ZKS Gorica Tine Remškar, ki je govoril o kmetijstvu na Goriškem.

Na Vojskem pa so na poslopiju osnovne šole, kjer je od 27. oktobra 1943 dalje delovala partizanska partijska šola za Primorsko in Gorenjsko, odkrili spominsko ploščo ter tako počastili spomin Stefana Ferjančiča in Stefana Zidanskega, ki sta padla decembra 1943 ob nemškem napadu na šolo. Na tem zborovanju je govoril književnik France Bevk o pomenu partijske šole in usposabljanju kadrov za takratne vojaške enote in za politično delo na Primorskem.

di. V Nikšiču je bilo veliko manifestacijsko zborovanje, na katerem je govoril tovariš Tito, ki je izrazil svoje priznanje delavnosti in vnemi, s katero delovni ljudje te republike gradijo lepše življenje. — V ponedeljek so se prebivalci glavnega mesta Črne gore prisrčno poslovili od nadvse dragega gosta, ki je od tod nadaljeval pot prek Ivangrada in Bijelega polja. Tudi tu so ga zasukali s cvetjem, kakor na vsej poti po Črni gori, kjer se je predsednik republike povsod v živih razgovorih s krajevnimi predstavniki, delavci po tovarnah in s kmeti zanimal za življenjske pogoje in za razvoj ter napredek posameznih krajev.

Za časa Titovega obiska je bila razgibana vsa Črna gora tako, kakor že dolgo ne, saj njene delovne množice niso štedile z izrazi sreče ob obisku svojega najdražjega gosta.

Polkovnik Milan Klobas pripoveduje množici, kako je bilo v tistem usodnem času zmagovitega boja pri Hrvojuh

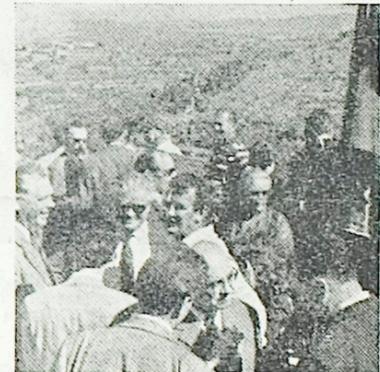
Podpredsednik Izvršnega sveta LRS, tovariš dr. Joža Vilfan je tudi pred 15 leti, tedaj ko je kot predstavnik IO OF govoril na Štjaku istim delegatkam I. pokrajinske konference AFZ za Slovensko Primorje, ki jih vidimo zbrane za njim na slavnostni tribuni. Dr. Vilfan je izrekel tem borbenim primorskim ženam vse priznanje tudi za njihovo vzgledno graditeljsko delo po osvoboditvi

ENOTNI V BOJU ZA SVOBODO, ENOTNI V GRADITVI SOCIALIZMA

To nedeljo so istrski griči, čez in čez ožarjeni v soncu, doživeli enega svojih najlepših praznikov. Na slovensko-hrvatski meji, kjer družno druga ob drugi žive drobne in mične istrske vasice, se je iz obeh sosednjih velikih občin, koprške in bujske, zbralo nekaj tisočev ljudi na prisrčno spominsko svečanost. V goste so prihiteli tudi mnogi tržaški Slovenci, iz Milj pri Trstu pa je med stare borce za svobodo prišlo okoli petdeset italijanskih partizanov, ki so se jeseni 1944 tod borili v sestavi tržaškega bataljona »Alma Vivoda«. Med vasicama Hrvoje in Kučibreg, na zgodovinskem griču, kjer so 4. in 24. novembra 1944 druga istrska brigada, tržaški bataljon »Alma Vivoda«, pripadniki partizanskih komand iz Kopra in Buj ter istrska mornariška četa v dveh hudih bitkah odločilno porazile naciste in fašiste, so 120 padlim borcem za svobodo odkrili spominski obelisk iz belega kraškega kamna. Spominska svečanost, ki jo je istrsko ljudstvo hkrati povezovalo s počastitvijo 40. obletnice ZKJ, je bila v znamenju neločljivega bratstva in enotnosti vseh treh narodnosti, ki so se tod na življenje in smrt borile proti skupnemu sovražniku in ki zdaj v prostosti grade in oblikujejo ob pomoči vseh jugoslovanskih narodov in v lastnem trudu in prizadevanju lepo in boljše življenje.

V Kučibregu sta se v novi Šoli to nedeljsko jutro sešla občinska ljudska odbora iz Kopra in Buj na skupno svečano sejo, ki so se je med predstavniki in številnimi gosti udeležili tudi član Izvršnega sveta LR Hrvatske Antun Pavlinić, član CK ZKS in ljudski poslanec Branko Bačić, član koprškega okrajnega komiteja ZKS Bojan Kardelj, predsednik OO ZB Tone Ukmar in drugi. Predsednika obeh občin Miran Bertok in Armando Andrijašević, sta v svečanih govorih poveljevala zgodovinske upore in boje istrskega ljudstva za svobodo, neodvisnost in enotnost. Pred spominskim obeliskom, od ko-

der je čudovit razgled po vsej Istri vse do morja, se je medtem zbralo okoli 5000 ljudi, da se poklonijo spomenu padlih borcev in hkrati manifestirajo bratstvo in enotnost, skovano pod vodstvom Partije v slavnih in zmagovitih bojih za nacionalno in socialno osvoboditev. Tu je množici

Na spominsko svečanost je prišla tudi mati narodnega heroja Pinka Tomažiča in pred spominski obelisk položila lep sopek

polkovnik Milan Klobas pripovedoval, kako so tod v tistih usodnih novembrskih dneh potekali neustrašni boji proti sovražniku, ki je zaman skušal streti spontani upor istrskega ljudstva in njegovih borbenih enot.

»Ljudstvo Slovenskega Primorja in Istre je sledilo klicu Partije tembolj, ker je boj za socialno osvoboditev povezovalo tudi z bojem za nacionalno osvoboditev in za združitev z narodi Jugoslavije v novi socialistični ureditvi.« je poudaril član okrajnega komiteja ZKS Bojan Kardelj, ko je v svojem govoru prikazal zgodovinsko vlogo ZKJ v boju za osvoboditev vseh jugoslovanskih narodov. V boju za popolno osvoboditev je v severni Istri takrat operiralo več partizanskih enot. »Značilno je za sestavo vseh teh partizanskih enot to, da niso bile sestavljene strogo po nacionalnem sestavu, ampak so vključevale Slovence, Hrvate in Italijane v skupnem boju proti skupnemu fašističnemu sovražniku... Spomenik, ki ga zdaj odkrivamo, naj nas ob vsaki priložnosti spominja na ta he-

(Nadaljevanje na 2. strani)

OGLEJTE SI RAZSTAVO »40 LET KPJ«

Bogato dokumentirana, obširna in zanimiva republiška razstava o 40-letni revolucionarni poti Komunistične Partije Jugoslavije bo v Kopru do 4. oktobra. Razstava je v koprskem muzeju in je odprta vsak dan od 7. do 18. ure.

Uprava muzeja prosi vodstva šol in kolektivov, da bi svoje skupinske ogled organizirala po predhodnem dogovoru (tel. 164) oziroma prijavi.

Hrvatsko-slovenska proslava 40-letnice KPJ

Za bratstvo in enotnost

(Nadaljevanje s 1. strani)

rejski boj in naj nas opominja na enotnost, kajti ta boj smo mogli izbojevati edine po zaslugi enotnosti vseh narodov Jugoslavije, pod vodstvom Komunistične partije in maršala Tita. Nato je član Izvršnega sveta LR Hrvatske Antun Pavlinić orisal splošen življenjski vzpon in napredek, ki ga je delovno ljudstvo Jugoslavije doseglo v graditvi socializma. Tovariš Mario Santin pa je v imenu italijanskih partizanov zlasti poudaril enotnost, skovano v skupnih bojih za najlepše ideale človeštva.

Potem ko so odkrili spominski obelisk, na katerem je vklesano posvetilo padlim borcem, so delegacije položile številne vence. Pred obelisk je prinesla prelep šopek temnordečih nageljev mati narodnega heroja Pinka Tomaziča, tega svetlega fanta, ki je tako neustrašno budil Slov. Primorje in Istro v upor ter izkrcaval v boju za svobodo ljudstva, ki si zdaj tu po lastni volji in v prostosti kroji svoje življenje. V kulturnem sporedu, ki se je zvrstil po odkritju spomenika, so sodelovali godba »Tomas« iz Kopra, godba iz Buj ter v posebnem koncertu godba »Litostroja« iz Ljubljane. Več partizan-

skih pesmi pa sta zapela pevski zbor »Svobode« iz Kopra in pevski zbor iz Milj pri Trstu. Do solz sta tisočglavo množico ganila recitatorja Ivan Penko ter Dragobrat Čirič. Na pokopališču v Hrvojih, kjer so v skupni

Hrvoji — Kučibreg: Na spomeniku bratstva in enotnosti, posvečenem 120 padlim borcem za svobodo Istre, je vklesano posvetilo:

»V slovo in trajen spomin hrabrim borcem slovenske, hrvaške in italijanske narodnosti, zvestim sinovom Istre, neločljivim tovarišem v boju in smrti, ki so kot bratje z ramo ob rami dali življenje za skupne cilje, da živimo lepše dni v prostosti. Ljudstvo Kopršćine in Bujšćine ob 40-letnici ZKJ.«

grobnici pokopani padli borci, so po končani slovesnosti odkrili skupni nagrobnik ter predenj položili mnogo vencev in cvetja. Popoldne so prisrčno spominsko slovesnost zaključili z raznimi fizkulturnimi tekmovanji med ekipami iz Kopra in Buj. (a)

Sprehod POSVETU

HRUŠČEV V AMERIKI

Hruščev, ki je že teden dni v ZDA, je imel razen uradnih razgovorov z Eisenhowerjem še vrsto drugih sestankov in obiskov, tako z ameriškimi gospodarstveniki, sindikalnimi voditelji in pomembnimi posamezniki, govoril pa je tudi v generalni skupščini OZN, kjer je predlagal popolno razorožitev na svetu. Na Vzhodu si obojata mnogo od tega predloga, na Zahodu pa so rezervirani, češ da ta sovjetski predlog ni nov in da ostaja še vedno vozel problema v mednarodnem nadzorstvu razorožitve. Predlog SZ pa bo obravnavala Generalna skupščina OZN.

Na velikem manifestacijskem zborovanju v Nikšiću pa je naš predsednik republike, tovariš Tito, o sedanjem obisku Hruščeva v Ameriki in o razgovorih med njim in Eisenhowerjem dejal med drugim naslednje:

»Vedno bomo pozdravili vsak tak sestanek in vsako tako potezo, ki — kar je razumljivo — ne bo imela značaj medsebojnega sporazumevanja na račun nekega drugega, temveč bo računala o interesih vseh narodov sveta.«

PROTESTI PROTI ATOMSKIM POSKUSOM

Indija, Liberija in Maroko so predložili Generalni skupščini zahtevo, naj bi posebej razpravljali o predlagani prepovedi atomskih poskusov, ki jih namerava izvesti Francija v Sahari.

DE GAULLOVA DEKLARACIJA O ALŽIRIJI

De Gaulle je objavil deklaracijo, po kateri naj bi rešili pere-

če alžirsko vprašanje z večjimi političnimi svoboščinami domačemu prebivalstvu, vendar v okviru Francije. Pri tem je De Gaulle ignoriral alžirsko narodno-osvobodilno gibanje in alžirsko vlado v Emigraciji.

VPRAŠANJE TIROLSKE PRED OZN

Avstrija je zagrozila, da bo zahtevala, naj vprašanje Tirolske obravnava OZN, kolikor ne bo do uspela pogajanja med Italijo in Avstrijo glede poravnave spora med njima. Gre za jamstvo kulturnega in ekonomskega razvoja te pokrajine po sporazumu iz leta 1946.

Velenje novo socialistično delavsko mesto

Kakor so zemljska nadržja Saleške doline bogata premoga, tako postaja tod tudi nad zemljo življenje lepo in bogato, vredno delovnega človeka. V pogojih socialistične družbene ureditve je v zadnjih letih zrastle sodobno urejeno rudarsko središče — Velenje. In to nedeljo so ga ob veličastni manifestaciji rudarjev in delovnih ljudi odprli kot novo socialistično delavsko mesto. Na veličastni manifestaciji, ki je bila v novem mestnem središču, kjer se je zgnilo nad 20.000 ljudi, je govoril podpredsednik Zvezne ljudske skupščine Franc Leskošek-Luka. Potem ko je orisal zgodovinsko revolucionarno vlogo velenjskih rudarjev-komunistov, je dejal: »Nič bolj veličastnega ne more biti za današnjo generacijo Saleške doline, kakor da svojo proslavo v počastitev 40-letnice ZKJ in

SKOJ praznuje združeno s praznikom rudarskega Velenja — novega mesta, ki ga s polno pravico lahko imenujemo čisti plod brezčestnih bojov, zmagovite revolucije in socialistične izgradnje, pri kateri ima mladina ogromen delež. Tukaj izročamo delovnim ljudem in predvsem mladini veličasten spomenik, novi moderni rudnik, novo lepo mesto Velenje, ki ga naj mlade generacije dalje grade in razvijajo.«

Kaj pravi drugod...

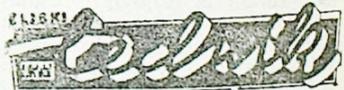
TURNIR KANDIDATOV

Sahovski turnir kandidatov na Bledu te dni spremljajo po vsem svetu. Obveščanje o rezultatih in zanimivostih med potezami posreduje sirom po svetu 52 novinarjev, ki so te dni stalno na Bledu. Medtem ko je 16 novinarjev iz Jugoslavije, jih je kar 36 iz drugih dežel: Holandije, Švice, SSSR, Nemčije, Danske, Islanda, Anglije in ZDA. Telefonski pogovori novinarjev s svojimi redakcijami potekajo brezhibno, kar je precejšnje priznanje na našo PTT. V Ljubljani, Mariboru, Zagrebu in Beogradu pa vsak dan redno spremljajo tudi potek partij. Poteze prenašajo s teleprinterji, v omenjenih mestih v zasedenih dvoranah pa partije komentirajo priznani sahovski mojstri na demonstracijskih deskah.

RAZSTAVA DEL MOŠE PIJADA V LJUTOMERU

V okviru proslav 40-letnice ZKJ so v petek popoldne v Ljutomeru odprli razstavo umetniških del Moše Pijada.

KONKURENCA JE DOBRODOŠLA

Te dni smo na trgu opazili »dolge repe« pri stojnici šmarske poslovne zveze. Lepe breskve so namreč privabile številne gospodinjice, zlasti ko so le-te ugotovile, da omenjena za druga prodaja breskve po 30 dinarjev kilogram. Verjetno je prav to zbilno ceno breskvam na 60 din kilogram, zato si takšnih posegov še želimo. S konkurenco bomo mogoče končno dosegli to, kar z vsemi pritožbami nisimo uspeli, namreč kvalitetno blago na trgu po zmernih cenah. Šmarska poslovna zveza bo prodajala sadje na celjskem trgu dvakrat na teden.

DOLENJSKI LIST

MEDVED UNIČIL KORUZO IN SADJE

V Crešnjevcu pri Semiču je pred dnevi prikorakal kosmatinec skoraj v vas. Ustavil se je na posevku koruze ob robu gozda. Precej koruze je požrl, še več pa je je pohodil. Po obilni malici si je privoščil še mravobilni malici in je lotil sadja. Na Griču je uničil precej sliv. Ta nezahvalni gost postaja v Beli krajini vedno bolj domač.

Novice TRZASKEGA

V začetku tedna se je sestala izvršna komisija Nove delavske zbornice CGIL in obširno razpravljala o lokalnem gospodarskem položaju. Ugotovili so, da je gospodarski položaj vedno težavnejši predvsem zaradi pomorskih prevozov in stanja v ladjedelnicah, kar se negativno odraža na celotno gospodarstvo. Nova delavska zbornica poudarja, da je treba sprejeti načrt, ki naj reši tržaško gospodarstvo. V osnovnih potezah so ta načrt že sestavile in objavile gospodarske ustanove in sindikalne organizacije.

sindikalni predstavniki zahtevali, naj se skuša vključiti v proizvodnjo 96 suspendiranih delavcev, vendar predstavnik podjetja ni mogel stvarneje odgovoriti, ker je upravni delegat odsoten.

S 1. oktobrom bo stopila v veljavo direktna železniška tarifa Avstrija-Trst—prekomorje, ki so jo sestavili po skoraj leto dni trajajočih naporih pogajanj med železniškimi upravami Avstrije, Jugoslavije in Italije. Tarifa načeloma upošteva stvarne geografske razdalje in predvideva točno določeno plačilo za prevoz vsake vrste blaga posebej od vseh avstrijskih železniških postaj do tržaškega prostega pristanišča. Strokovnjaki pričakujejo, da bo ta nova železniška tarifa prispevala k okrepljeni železniškega prometa skozi tržaško pristanišče.

Prihodnji teden bodo na uradu za delo ponovno govorili o položaju v ladjedelnici Felszegy, ker je ravnateljstvo zahtevalo odpust 152 delavcev. Ker pa ladjedelnica pričakuje nova naročila, upajo, da do teh odpustov ne bo prišlo. Ze zadnjič so

NAŠ GOSPODARSKI KOMENTAR

Gospodarski odnošaji z Italijo

Po splošnih, že od sedaj znanih podatkih se naša zunanja trgovina razvija zelo ugodno. V avgustu smo dosegli po vrednosti visoko številko izvoza — 12,2 milijarde, v celoti pa do konca avgusta 88 milijard. Take številke nam ne le zagotavljajo izpolnitev predvidenih nalog za to leto, temveč celo prekoračenje, saj je n. pr. bilo v avgustu letos izvoženega za 1,2 milijarde več kot v istem mesecu lani, izgledi za nadaljnji izvoz pa so spričo ugodne letine dobri. Saj je znano, da smo morali doslej omejiti izvoz nekaterih živil ravno zaradi prejšnjih slabih letin in pomanjkanja nekaterih vrst živil na domačem trgu. V tej zvezi naj omenimo še kot posebno važno dejstvo, da se deficit v naši zunanjetrgovinski bilanci zmanjšuje, kar se že kaže v utrjevanju vrednosti naše valute.

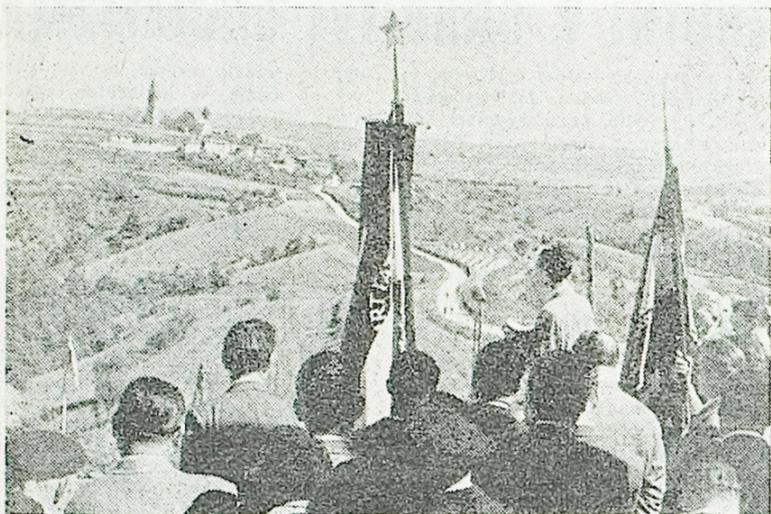
V okviru tega splošnega in ugodnega zunanjetrgovinskega razvoja pa moramo ugotoviti, da je prišlo do stagniranja in celo padanja zunanjetrgovinske zamenjave z našim največjim partnerjem v tem pogledu to je z Italijo. Pri tem je značilno, da smo doslej imeli vedno pasivni saldo v korist Italije, letos pa smo v Italijo v prvi polovici več izvozili kot smo iz nje vozili.

Jasno pa je, da je imelo tako stanje za posledico različne analize in komentarje. Ugotovljeno je bilo, da ne gre morda za kakršnokoli politiko v tej smeri z ene ali z druge strani, temveč da je potrebno le spremeniti strukturo izvoza oz. uvoza iz ene kot druge strani. Doslej je bila namreč Italija glavni odjemalec naših tržnih viškov v kmetijski proizvodnji, odslej pa se tudi pri nas v tem pogledu struktura naglo spreminja. Kot je bilo rečeno, je ravno omejitve izvoza nekaterih kmetijskih pridelkov z naše strani prizadela tudi zunanjetrgovinski promet z Italijo in povzročila znižanje tega prometa v letošnji prvi polovici leta za skoro 13 odstotkov.

Glede na tak razvoj je bilo ugotovljeno, da bo potrebno tudi Italiji usmeriti njene zahteve na naše industrijske proizvode in ne smejo predstavljati naš glavni izvozni predmet le kmetijski pridelki in proizvodi iz kmetijstva. V tem smislu so bili storjeni že tudi prvi koraki, med katere štejemo n. pr. dobave naše tovarne »Niko« iz Elekznikov, ki dobavlja v Italijo elektromotorje, do velikih aranžmajev, katerih vrednost dosega 50 milijonov dolarjev (oprema naših velikih sladkornih tovarn s strani Itali-

je). S to pogodbo naj bi se doseglo, da bi ital. podjetja kupovala pri nas tudi industrijske izdelke. Zato je bil ustanovljen v okviru Jugoslov.-italijanske zbornice v Milanu poseben biro, ki naj bi proučil možnosti izvoza naših industrijskih izdelkov v Italijo. Obširne razprave v tem smislu so imeli tudi na zagrebškem velesojmu, kjer je Italija razstavljala blago, ki ga potrebujemo; sklenjene so bile tudi velike kupčije za izvoz našega blaga v Italijo.

Ko so v teku priprave za izboljšanje medsebojne zamenjave, se jemlje za primer porast obmejnega prometa med obema državama. Samo za goriško področje je ugotovljeno, da se je izvoz letos povečal za 30 odstotkov. S sprostitvijo uvoza z italijanske strani je bilo to mogoče, to pa bi bilo mogoče tudi v širšem, to je splošnem državnem merilu. Saj so pogoji dani in bi uspehi v tem pogledu koristili obema sosedoma. Pri tem je seveda treba poudariti za možnost dosege takih uspehov tudi iz drugega vidika, saj se prijateljski odnošaji in zaupanja med obema državama vedno bolj poglobljajo in večajo, kar je tudi važen element krepitve gospodarskih odnošajev.

Med govorom člana okrajnega komiteja Bojana Kardelja pred spominskim obeliskom. V ozadju vasica Hrvoji, kjer so v skupni grobnici pokopani padli borci v obeh bitkah 4. in 24. novembra 1941

Priprave za občinsko konferenco

V Kopru je bil te dni plenum občinskega odbora Socialistične zveze delovnih ljudi, ki je sprejel načrt dela za prihodnje tri mesece. Se pred tem je ugotovil, da so organizacije Socialistične zveze v tem letu veliko napravile pri izpolnjevanju nalog, ki sta jih postavili okrajna in občinska konferenca Socialistične zveze. Zlasti so se odlikovale v delovnih akcijah ob jubilejnem letu Komunistične partije Jugoslavije, saj so delavci, uslužbenci in kmetijski proizvajalci — člani Socialistične zveze — napravili skupno 61.900 ur prostovoljnega dela v vrednosti nad 45 milijonov dinarjev.

Organizacije so posvetile precej pozornosti tudi organizacijski utrditvi. V prihodnjih treh mesecih pa bodo morale še bolj načrtno razviti svojo dejavnost, zlasti v prizadevanjih za izpolnjevanje naših gospodarskih nalog, ter za uveljavljanje novih socialističnih odnosov na podeželju, za uresničitev najpomembnejšega cilja — za realizacijo gospodarskega plana v štirih namesto v petih letih.

Svoj program so že izdelale tudi posamezne komisije pri občinskem odboru Socialistične zveze. Komisija za družbeno upravljanje ima v načrtu konkretne naloge zlasti v zvezi z delom stanovanjskih skupnosti, komisija za ljudsko prosveto ima v načrtu med drugim pripravo širših kulturnih nastopov v Skofljah ob 70-letnici društva »Istrski grmič«, v Miljskih hribih ob 5-letnici priključitve in v Šmarjah ob kmečkem prazniku, medtem ko bo Ljudska univerza začela z delom 13. oktobra po obširnem programu.

Urejuje uredniški odbor — Glavni in odgovorni urednik Rastko Bradašćka — Tiska tiskarna CZP Primorski tisk

POMEMBNA PRIDOBITEV OBALNIH OBČIN

Naš obmorski regionalni načrt

Vsa slovenska obala — strnjena, moderno, v turističnem smislu smotrno urejena celota — Osnova za vse bodoče urbanistične posege, lokacije in investicije

V letošnjih poletnih mesecih je bilo v koprski osnovni šoli na Belvederu izredno živahno. Čeprav ni bilo šolskega pouka, je bilo v nekaterih razredih, podnevi in ponoči, vse živo: tu je bil univ. prof. ing. arh. Edo Mihevc s svojimi številnimi sodelavci, arhitekti in študenti, ki so pod njegovim vodstvom izvrševali veliko, edinstveno delo — regionalni načrt slovenske obalnega pasu. Ta perspektivni regionalni načrt, s kakršnim se redko kje lahko ponasajajo, je neprecenljive vrednosti za naše tri obalne občine iz dveh razlogov: prvič zastran tega, ker imamo sedaj res domiselno in za dolgo vrsto bodočih let perspektivno izdelan regionalni načrt naše obale, načrt, ki združuje

loma rešili tudi urbanistični plan posameznih sektorjev, kot so na pr. delni urbanistični načrti Koprca, Ankarana, Izole, Portoroža, Sv. Lucije, Pirana in Fiesa. Nekateri teh kompleksov so tudi že v detajlih rešeni, tako da bodo že lahko predloženi v končno odobritev občinskim urbanističnim svetom. Prav tako pa bodo ta regionalni načrt, ki je sedaj v tisku, v najkrajšem času postopoma obravnavali na občinskih svetih in nato še kompleksno, v celoti, na okrajnem urbanističnem svetu.

Splošni in posebni pomen regionalnega načrta in urbanističnih načrtov za našo obalo?

»Regionalni plan slovenske obale gotovo ni pomemben samo v okrajnem, ampak ravno tako tudi v republiškem merilu. Z nastajanjem koprške luke, s speljavo železnice do obale, z izredno hitrim naraščanjem domačega in inozemskega turizma in deloma tudi industrije ter obdelovanjem visoko vredne zemlje — je nujno, da imamo podlago za vse urbanistične posege na tem področju. To pa je mogoče samo tedaj, če imamo perspektivni regionalni načrt, brez katerega si ne moremo zamisliti nikakih rešitev prometnega omrežja, obalne plozbe, coniranja stanovanjskih, počitniških, turističnih, zdravstvenih, poljedelskih in industrijskih kompleksov. Ko bodo regionalni plan odobrili in ko bo prešel že vse forume, bo veliko lažje ugoditi vsem potrebam po najrazličnejših lokacijah.«

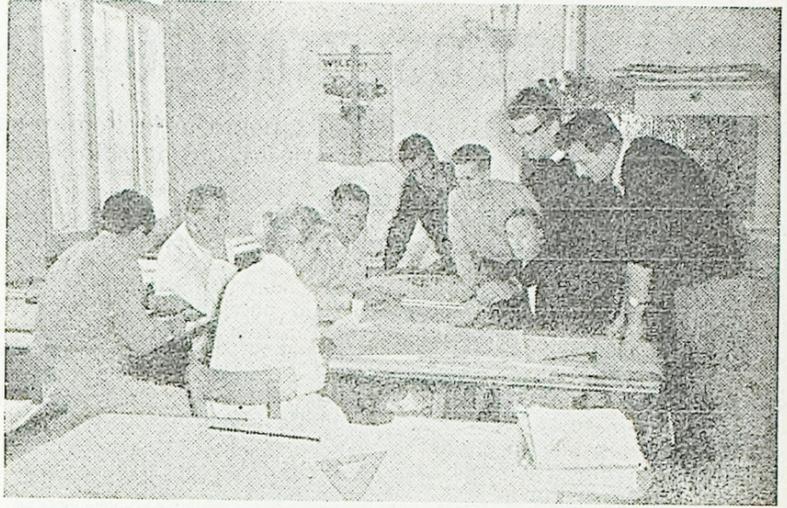
Glavni obris načrta, obseg in perspektivna uporaba.

»Upoštevali smo, da je slovenska obala sorazmerno majhna, ca. 34 km. Zato predvideva regionalni načrt aktivizacijo vse obale, od Lazareta do Sece. To smo dosegli na ta način, da smo deloma strmo obalo oblikovali v terasah in vzdolž obale nanizali različno obdelane plaže in turistične centre, dostopne po obalni cesti. Vsa obala je razdeljena na posamezne cone, na primer: gosto turistično cono, vrtno obdelano turistično cono, območje počit-

niških domov in zdravstvenih ustanov in dr.

Regionalni plan je izdelan za daljšo perspektivo, vendar je tako načrtovan, da se lahko posamezni sektorji zgrajujejo postopoma s posebnim oziranjem na komunalne naprave.

Z izvajanjem regionalnega plana po natančno začrtani poti bomo lahko prihranili mnogo investicij, ki so večkrat samo začasne in za katere pogosto šele naknadno po določenem času ugotovimo, da niso bile pravilno investirane.

Delovni štab univ. profesorja Mihevca, ki dela na regionalnem planu našega obalnega področja, se je zaradi pričetka šole moral preseliti iz osnovne šole v prostore Katastrskega urada v Kopru

IZGRADNJA HIDROELEKTRARNE NA OSPU

Načrti, ki terjajo ogromna investicijska sredstva, vendar pa bi bila njihova uresničitev edina perspektivna rešitev problema pitne vode za obalno področje

Kadarkoli smo na obalnem področju koprškega okraja sestavljali načrte o njegovem nadaljnjem gospodarskem razvoju, ki lahko doseže spricho izrednih klimatskih, pedoloških in drugih pogojev ter naravnih lepote neslučen obseg, smo vedno običali pred problemom: ali bo dovolj vode? Znano je namreč, da bi obalno področje lahko postalo cvetoč vrt, na katerem bi sistematično gojili najrazličnejše vrtnine, uredili plan-tažne nasade sadovnjakov in vinogradov, tu pa so tudi ugodni pogoji za krepitev industrializacije in turističnega prometa. Vse to pa bo moč uresničiti le — če bo dovolj vode za namakanje polj, za preskrbo turističnih in gostinskih obratov in za potrebe industrije. Kako rešiti to vprašanje, je bil doslej gordijski voz- zel, vendar pa ne tako težak, da ga ne bi bilo moč presekat.

Minuli četrtek so se v Kopru zbrali na pobudo Okrajnega ljudskega odbora in Elektrogospodarske skupnosti Slovenije zastopniki številnih podjetij in ustanov ter organizacij, ki jih neposredno zanima ureditev vodnega režima v obalnih krajih v zvezi s predvideno gradnjo hidroelek-

trarne v Ospu. Namen tega posvetovanja je bil, da bi vsi prizadeti z nasveti pomagali pri sestavljanju dokončnega načrta izgradnje te elektrarne, ki bi Notranjsko Reko izkoristila za električno energijo in za namakanje polj ter preskrbo prebivalstva s pitno vodo.

Plan kmetijstva zahteva namakanje 8513 ha površin na področju vseh treh obalnih občin, za kar bi porabili več kot 25 milijonov kubičnih metrov vode na leto. Nenehno naraščanje števila prebivalcev, predvideno povečanje hotelskih zmogljivosti, zlasti v Ankaranu in Portorožu, potrebe prehranbene in kovinske industrije ter vzdrževanje komunalnih naprav pa bo skupno s kmetijstvom že v bližnji prihodnosti rabilo poleti v času največje porabe 1,5 m³ vode na sekundo. Danes lahko črpamo iz Rižanskega vodovoda le 90 litrov, kar je enako 0,09 m³ na sekundo, se pravi, da priteče samo 7.800 m³ vode na dan, medtem ko bi že v prihodnjih letih rabili najmanj 14 tisoč 660 kubičnih metrov vode na dan. V naslednjih letih bo potrošnja vode tako velika, da bo moralo pritekati samo za pitje in

potrebe industrije obalnega področja najmanj 310 litrov vode na sekundo, kar pa ne bo ostvarljivo, če se ne lotimo izkoriščanja Notranjske Reke. Strokovnjaki pa pravijo:

Vzhodno od Prema in Gornjih Vrem bi zgradili umetno akumulacijsko jezero, ki bi bilo dolgo 11,5 km, imelo bi 5,45 km² površine in njegova največja globina bi bila 42 metrov. To jezero bi zbralo do 77 milijonov kubičnih metrov vode. Ta voda bi tekla pod 40 metrov visoko betonsko pregrado v Gornjih Vremah v tlačni podzemeljski rov, podkavste oblike. Njegov premer bi bil 4,10 m in dolg bi bil več kot 17 km. Zaključil bi se pri Ospu, kjer bi bila hidroelektrarna. Kilonometer dolga tlačna cev bi vodo poglala od vodostana do strojnice elektrarne. Le-ta bi imela dva agregata po 50 megawatov. Tu bi proizvajali do 200 milijonov kWh električne energije na leto, od tega 189 kWh v zimskih mesecih. Produkcija enkratne izpraznitve akumulacijskega bazena bi znašala 49 milijonov kWh, kar pomeni, da bi gladina jezera med letom nihala 20 metrov.

Tako velika količina vode bi v lahkoto gnala hidroelektrarno v Ospu, ki bi bila po velikosti na petem mestu v Sloveniji, saj bi bile od nje večje le HE na Dravi. Voda pa, ki bo odtekala iz Ospa, bo speljana v dolino Rižane. Tam jo bodo pod turbinami znova zadržali in jo izkoristili za namakanje polj ter za preskrbo potrošnikov. Takrat, ko bo ta načrt uresničen, ne bo več pomanjkanja vode na obalnem področju, kjer je samo pre malo vode ovira nadaljnjemu povečanju števila prebivalcev, nadaljnjemu razvoju kmetijstva, industrije in turizma.

TAKO JE TREBA

Na nedavnih zborih volivcev v Svetem in Ivanjem gradu pri Komnu se se dogovorili, da bodo s pomočjo posebnega krajevnega prispevka napeljali krajevni vodovod, ki bo z odključkom od glavnega vodovoda Lipa — Komen napajal vasi Sveto, Preserje, Ivanji grad in Zagrajec. Na zboru v Svetem so bili prisotni tudi volivci iz Preserij, v Ivanjem gradu pa volivci iz Zagrajeva.

Pri gradnji vodovoda bodo sodelovala vsa gospodarstva, pa tudi službenici in delavci, saj gre za skupno korist vseh, ki živijo v teh vaseh. Delo je obsežno, saj bodo morali v bolj ali manj kamnita tla skopati skoraj 4 km dolg jarek. Strokovna dela bodo opravili delavci »Kraškega vodovoda« iz Sežane. Delo bosta vodila in nadzirala posebna odbora, ki sta bila izvoljena na zborih volivcev.

-er

Pri letošnji reorganizaciji šolske mreže je Občinski ljudski odbor Sežana preuredil šolske prostore v Avberu. Prebeljene so bile vse stene, namesto starega poda pa je bil položen parket. Tako je šolsko poslopje sedaj lepše in pohvaliti moramo domačine, ki so zavrvali prostor ter odstranili robido in koprive s šolskega dvorišča. Da bo delo popolnoma dokončano in da bo okolica šole res taka, kot mora biti, bodo seveda morali pomagati tudi Ponikovec.

Univ. prof. EDO MIHEVC,

avtor regionalnega načrta slovenskega obalnega pasu. (Njegov posnetek iz redakcijskega arhiva je iz partizanskih časov, ker prof. Mihevc našemu fotoreporterju ni dal priložnosti, da bi ga slikal.)

najboljše izkušnje in znanje njenega avtorja, profesorja Mihevca, hkrati pa tudi ideje naših občin in okraja glede tega, kako naj v prihodnosti izgleda naša obala, v turističnem smislu najmodernejše urejena kot ena sama, mediteransko živopisna, strnjena veriga, vse od Lazareta pa do Savudrije; drugit pa za zagradelj, ker samo takšen celovit, perspektivni, dobro pretehtani regionalni načrt šele omogoča smotrno postopno zadržavo posameznih zemljišč brez vsakršne bojazni in škode, ki bi nastala kdaj pozneje, če ne bi n. pr. pri naših sedanjih in bodočih novih investicijah upoštevali vseh v naprej načrtovanih prometnih zvez, javnih zgradb in sploh v naprej načrtovanega, smotrno predvidenega celotnega turističnega ograjanja, od plaž, motelov, drevoredov, počitniških naselij, zabavišč in — če hočete — parkirnih prostorov, pa do predvidenih kompleksov, ki so za turizem nedotakljivi, ker bodo ostali rezervirani za kmetijstvo ali industrijo.

Ko je bil pretekle dni ta vsestransko pretehtani in ne samo mojstrsko, temveč velemojstrsko rešeni regionalni načrt slovenskega obalnega pasu izdelan do kraja in tih, skromno, brez hrupa z detajli vred odposlan v razmnoževanje, je naša redakcija zaprosila tvorca tega velikega dela, univ. profesorja Mihevca, da nam je odgovoril na naslednja vprašanja:

Kako je nastajal regionalni plan za slovensko obalo in kako nastajajo urbanistični načrti posameznih kompleksov?

»Regionalni turistično-gostinsti načrt, ki pa vsebuje tudi vse karakteristike regionalnega plana na sploh, je nastajal s sodelovanjem občinskih urbanističnih svetov, okrajnega urbanističnega sveta ter ostalih institucij in tudi še posameznih strokovnjakov. Predvsem smo spoznali za nujno potrebno, da naj se rešuje naša slovenska obala kot celota. Delo na takem regionalnem planu je seveda zelo obširno, saj temelji na neštetih podatkih, ki jih je treba upoštevati. Istočasno z regionalnim planom smo de-

IZ SEŽANSKE OBČINE

Pol milijona dinarjev bo Občinski ljudski odbor Sežana nakazal osnovnim šolam v Sežani in Divači za nabavo zaves v učilnicah. Zasedenjen učnih prostorov je potrebno zlasti spomladaj in jeseni, ko je sonce nižje in s posebnimi žarkovi močno bije v klopi, česar učenci ne morejo zdržati več ur.

Šolski in krajevni odbor v Divači sta sklenila urediti šolski vrt. Po dograditvi novega šolskega traktarja je ostala neposredna okolica zgradbe neurejena, sedaj pa nameravajo navoziti debelejšo plast zemlje na širok prostor med šolo in zadržnim domom. Lega je kaj primerna za šolski vrt, ki je učencem nujno potreben pri praktičnem pouku.

OKRAJNA ZADRUŽNA ZVEZA OPOZARJA KMETOVALCE

Za dobro jesensko setev

Na območjih koprške, sežanske in postojnske zadržne poslovne zveze bodo letošnji jesen posejali s pšenico 2 tisoč 140 ha površin. Priprave na setev so dokaj zadovoljive. Zadržne so pravočasno naročile potrebne količine umetnih gnojil, priznanih sort semen, ponekod pa so tudi že zorili zemljo.

V obmorskem pasu bodo obsegale površine, ki jih bodo posejali s pšenico, nekaj nad tisoč hektarov. Številka se zdi na prvi pogled nekoliko skromna, toda na Koprskem so izredne talne in podnebne razmere, ki bolj narekujejo pridelovanje drugih kultur kot pa pšenice.

Kako bo pa letos s kooperacijo pri setvi?

Po planih poslovnih zvez in zadrž naj bi v jeseni posejali v kooperaciji 350 ha z najboljši donosnimi sortami italijanske pšenice, predvsem s sortama san pastore in generoso. Lani so kmetje posejali v sodelovanju z zadržami 220 ha površin. Sodelovanje med zadržami in njihovimi člani v pridelovanju pšenice se je lani zelo dobro obneslo, saj so kooperanti skoraj povsod dosegli še enkrat večje donose kakor tisti, ki niso sodelovali z zadržo. Zelo dobre uspehe je dosegla zlasti žmarska zadrža; na njenem območju so posamezni kooperanti pridelali tudi nad 50 metrskih stotov po hektaru. Ta zadrža je bila lani tudi edina na Primorskem, ki je uveljavila najboljšo kooperacijo pri pridelovanju pšenice. Kljub nekaterim pomanjkljivostim je bil uspeh tega so-

delovanja zelo dober in koristen tako za zadržo, kakor tudi za sodelujoče člane. Zato bodo letos posejali v kooperaciji še večje površine. Lani so je posejali na 10 ha, letos pa na 35 ha.

Nič ni čudnega, če se letos kmetje še bolj zanimajo za sodelovanje z zadržo pri pšenici, saj so letošnji donosi za žmarsko področje res rekordni! To velja tudi za nekatere druge zadrže. Povsem drugo pa je seveda vprašanje, ali se zadrži izplača sodelovati na razdrobljenih parcelah, saj kmetje ponudijo v mnogih primerih lahko le nekaj arov za sodelovanje.

Kar nas je zanimalo, kakšni so bistveni pogoji, ki jih letos postavlja zadrža za proizvodno sodelovanje v pridelovanju pšenice, smo se obrnili do strokovnega tajnika pri OZZ v Kopru dr. Frana Juriševiča, ki nam je dejal:

»Prav te dni smo sporočili vsem zadržam, kakšni bodo pogoji za sodelovanje pri pridelovanju pšenice. Spricho letošnjih izkušenj se bodo morali zadržniki — kooperanti bolj strogo držati v pogodbi določene agrotehnike. Med važnimi agrotehničnimi ukrepi naj omenim zlasti naslednje: setev bo morala biti strojna in sejati bo treba bolj na gosto kakor lani. Če hočemo doseči 50 metrskih stotov pšenice na hektar, moramo pridelati vsaj 450 klasov na kvadratnem metru, medtem ko smo doslej dosegli največ po 350 klasov. V navodilih, ki smo jih poslali zadržam, je tudi določeno, da letos ne bomo šli v

kooperaciji na majhnih in raztresenih flikah zemlje, na katerih ni mogoče sodobno obdelovanje. Na takšnih razbitih parcelah so tudi pridelovalni stroški preveliki. Zato je želeli, da bi čimveč zadržnikov združilo po več parcel skupaj za sodelovanje.«

Kakšne ugodnosti pa bodo imeli tisti pridelovalci, ki bodo sodelovali z zadržami glede umetnih gnojil, semena, strojnih uslug?

»Tisti, ki so z zadržo že sklenili pogodbo o sodelovanju in vsi drugi, ki jih še bodo do začetka setve, bodo predvsem dobili specialna umetna gnojila po regresnih cenah. Cena nitrofoskala bo na primer za sodelujoče člane za polovico nižja od tiste v prosti prodaji. Zadrže bodo vsem sodelujočim članom zagotovile sortno seme »italijanke« in zaščitna sredstva in jim opravile pravčasno vsa strojna dela. Razen tega jim bodo zagotovile tudi vso strokovno pomoč. Omenim naj še, da bodo zadrže zavarovale posevek proti elementarnim neizgodam!«

Za uresničitev načrta jesenske setve pšenice imajo zadrže koprškega okraja v glavnem zadostno število traktorjev, medtem ko bo s strojnimi sejalnicami bolj trda. Zato naj že zdaj vse zadrže dobro premislijo, kako bodo razpoložljive sejalnice kar najbolj smotrno izkoristile. Ne sme se tudi primeriti, da bi imeli ponekod v času setve sejalnice pokvarjene!

Tudi danes zmagoviti v graditvi socializma

V soboto je na proslavi 15-letnice I. pokrajinske konference primorske mladine govoril sekretar OK ZKJ tov. Albert Jakopič-Kajtimir, na nedeljski proslavi primorskih žena pa podpredsednik Izvršnega sveta LRS tov. dr. Joža Vilfan

(Nadaljevanje s 1. strani)

mladina, ki je v najtežjih pogojih, ob komaj vzdržljivih telesnih naporih, v neprestanih borbah podnevi in ponoči, čestokrat žejna in lačna, brez zadostne obleke in obutve v boju z neprimerno močnejšim sovražnikom vztrajala vse do končne zmage nad fašizmom. Ta mladina pa je bila zaradi svojih nešteti herojskih dejanj najbolj privlačen nosilec borbenosti, izrednega poguma in neomajne vere v zmago revolucije.

V nadaljevanju svojega govora je okrajni sekretar ZKS Albert Jakopič-Kajtimir govoril o posebni skrbi Partije za mladino. Nenehno je namreč skrbela za pomlajevanje svojih vrst in za pritegovanje mladine k ustvarjanju ter izgrajevanju socialističnih odnosov med našimi ljudmi. Naša Partija je bila vseh štirideset let zmagovita voditeljica za boljše življenje in je zlasti opozarjala mlade ljudi, naj se nikoli ne zadovoljujejo z doseženim. Zato so tudi danes mladi ljudje ti, ki z največjo zavestjo gradijo lepše in boljše življenje vsem našim delovnim ljudem.

»Kot je naša mladina med vojno pod vodstvom Partije in SKOJ skupno z našim narodom korakala od zmage do zmage,« je dejal tovariš Kajtimir, »tako koraka tudi današnja mladina od zmage do zmage v graditvi socializma in novih socialističnih odnosov. Prav zato pa so široko naše domovine zabeleženi veliki uspehi tako v gospodarstvu, kmetijstvu, šolstvu, zdravstvu, proučevanju, kakor tudi v vsak dan bolj življenjskih pogojih naših delovnih ljudi. Naša Slovenska Primorska in Istra, ki sta s Trstom in Gorico izgubili svoje prirodno gospodarsko in kulturno središče, si danes ustvarjata vrsto novih središč od Bovca do Sečovelj. Primorsko ljudstvo si je v novi domovini zgradilo nove gospodarske objekte, ki dajejo kruha — in to svojega lastnega, svobodnega — desetstotim naših ljudi. Gospodarsko - kulturnega razvoja

neracijo mladine, ki bo tudi danes v mirni graditvi uspešno premagala zaostalost in pomagala uvajati moderno znanost v naše gospodarstvo, kmetijstvo, itd. To nam potrjujejo že dosednji uspehi naše mladine, ki se z ogromnimi objekti, ki jih je zgradila v povojnem obdobju, izgrajuje v dosledne revolucionarne graditelje socializma.

»Ponosni smo bili na našo mladino v borbi, ponosni smo nanjo danes, ko od nje upravičeno pričakujemo, da bo čuvala slavne tradicije svojih predhodnikov, tudi tistih, ki so pred 15 leti tu v Štjaku zborovali in se vso noč do ranega jutra s puškami in mitraljezi v rokah dogovarjali, kako bodo svoje bodoče naloge glede zaostitve oboževane borbe in izgradnje ljudske oblasti čim boljše izpolnili.«

Nato so mladinci in mladinke prisostvovali predvajanju jugoslovanskega filma »Dolina miru« in se na plesišču pred šolo zavrteli ob poskočnih zvokih orkestra »Veseli veter« iz Sežane. Nezapobni bodo spomini brigadirjev, ko so s škodelicami, kakor nekoč partizani, čakali ob kotlih na večerjo in drugo jutro na zajtrk, pa na kosilo, ki so jim ga pripravile skrbne kuharice. Šele pozno ponoči je zamrla pesem mladih ljudi, zastave pa so že v zgodnjih jutranjih urah zaplapolale v pozdrav zborovanju žena.

V nedeljo zjutraj so v Štjaku imeli že drugo proslavo. Obudili so spomin na prvo pokrajinsko konferenco Antifašistične fronte žena za Slovensko Primorje, ki je bila tudi pred 15 leti. Na to zborovanje je prihitelo 31 preživelih delegatki te zgodovinske konference in z njimi številni gosti iz vse Slovenije. Na tribuni sta bila poleg delegatki tudi podpredsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS dr. Joža Vilfan, ki je prisostvoval tudi že prvi pokrajinski konferenci AFŽ za Slovensko Primorje pred petnajstimi leti kot sekretar tedanjega

so nudili izdatno pomoč narodnoosvobodilni borbi, politični vzgoji žena ter nadaljnjemu utrjevanju organiziranega odpora proti okupatorju.

Navdušeno pozdravljen je nato spregovoril podpredsednik Izvršnega sveta Ljudske skupščine LRS dr. Joža Vilfan. V svojem govoru je najprej obudil spomin na tiste primorske žene, ki so darovale svoja življenja za našo današnjo stvar. Nato je dejal, da moramo ob spominih na preteklost pripraviti načrte za naše bo-

smo v Jugoslaviji po podatkih Združenih narodov dosegli najhitrejši tempo razvoja. Pri tem pa je izrazil govornik svoj občutek, da naše komunne vendarle še niso v enaki meri kakor za razvoj industrije in modernizacije industrijskega procesa pokazale tega glede hitrejšega tempa modernizacije našega poljedelstva. Naše občine se še niso zavedele, da ni prirodne meje za možno visokih poljedelskih donosov. Naše občine lahko vsakomur omogočijo, tudi kmetu, da močno

Tovarišici Vidi Tomšičevi in dr. Joži Vilfanu je pionirska delegacija iz Štjaka izročila prelepo cvetje s prisrčnimi pozdravi vsem prisotnim delegatkam, ki so po 15. letih znova obiskale to zvesto partizansko vas. Vsem pa je pionirka zagotovila, da bodo tudi najmlajši verno sledili svetlim borbenim tradicijam primorskih žena in deklet

doče delo, za katerega prav v teh zgodovinskih dogajanjih polpretekla dobe črpamo nove sile za izgradnjo socializma. Ko je govoril o sedanjem zunanje-političnem položaju v svetu, je dejal, da se moramo prav vsi uporno in vztrajno truditi za utrditev naše zunanje politike, kajti le-ta je izredno močan in pomemben činitelj v razvijanju in krepitvi osnovnih zgodovinskih sil. Če tedaj nočemo biti samo na galeriji, če hočemo biti igralci neposredno na odru zgodovine, tudi če nismo velesila, potem mora biti vsakdo od nas tako ljubosumno zavzet za samostojnost in neodvisnost naše države tako, kakor smo bili doslej, ko smo hkrati strastno in odorno branili pravico ostalih narodov do svobode. Tudi v bodoče moramo tako, kakor doslej, boriti se za to, da se gospodarski razvoj v svetu polno, široko in globoko razvija. Vsak od nas je lahko neposredno igralec v tej veliki zgodovinski igri, če bomo še naprej, kakor do sedaj vedno, uporno podpirali naše državno in politično vodstvo v ljubosumni obrambi naše narodne in državne neodvisnosti.

Ko je nato dr. Vilfan govoril o sijajnem gospodarskem vzponu naše socialistične domovine, je sila plastično prikazal izredne uspehe našega kmetijstva in industrije, za katero je navedel, da

poveča plodove svojega dela in si na ta način ustvari pogoje za boljše, bogatejše življenje, s tem pa tudi pogoje za boljše in bogatejše življenje vse skupnosti. Z ugotovitvijo, da so na poti, ki so jo leta 1944 na svojem zborovanju v Štjaku začrtale tudi primorske žene, primorske žene in dekleta vzlic hudim naporom častno vztrajale. Niso pa samo opravile svojih dolžnosti, temveč so sploh postale vzor moderne, napredne žene, saj so bile v borbi za novo in napredno življenje zelo prodorne.

H koncu svojega govora je dr. Vilfan ob navdušenem pritrjevanju večstotoglavne množice iskreno čestital vsem primorskim ženam in dekletom, ker je nedeljska proslava na Štjaku veljala predvsem njim.

Po tem zborovanju je pevski zbor iz Dornberka zapel nekaj pesmi, popoldne pa so »Zadovoljni Kranjci« iz Ljubljane s sodelovanjem pevcev Branke Strgar in Boža Grošlja ter humorista Marjana Marinca razveseljevali številno občinstvo z izbranim koncertom.

Še dolgo v noč je odmevala na Štjaku partizanska pesem udeležencev ene izmed številnih partizanskih prireditelj primorskega ljudstva, posvečenih 40. obletnici ustanovitve KPJ. SV

KOPER 3: Poklicni gasilski vod Kopro je v zadnjih dneh večkrat odšel na pomoč. Tako je 8. in 10. t. m. pogasil požar v bližini parkirnega prostora podjetja Intereuropa v Kopru, ki je nastal zaradi vnetja odpadkov in gnoja. Požar je bil posledica samovžgaja. Minuli četrtek pa so koprski gasilci pogasili goreče drogove električnega voda v Smedeli, v katere je udarila streha. Kljub takojšnji intervenciji ni bilo moči obvarovati devet drogov. Komisija je ocenila okrog 632.000 dinarjev škode.

SEŽANA 3: Deloma iz sredstev občinskega prometnega davka na alkoholne pijače, deloma pa z nabiralno akcijo za gradnjo telesnozgojnih objektov so v sežanski občini zbrali doslej že več kot 4,5 milijona dinarjev. S tem denarjem bodo zgradili in uredili športna igrišča na prostem, v Dutovljah pa bodo uredili šolsko telovadnico v pritličnih orostorih ene izmed vaških hiš.

ILIRSKA BISTRICA 78: V terek je bilo v prostorih ObLO Ilirska Bistrica posvetovanje predstavnikov podjetij s področja občine, na katerem so razpravljali o pripravah za občinski družbeni plan za leto 1960.

IZOLA 41-90: V nedeljo je društvo žena iz Izole privedilo izlet v Škocjanske jame, nato pa so žene prisostvovali v dopoldanskih urah zborovanju žena na Štjaku. Izleta se je udeležilo več kot 20 članic, med njimi tudi dve delegatki prve pokrajinske konference AFŽ za Slovensko Primorje.

V A B I L O

Vabimo vse nekdanje politične zapornike, ki so bili zaprti v koprskih zaporih v času med obema vojnama in v letih 1941-45, naj napišejo svoje spemine o razmerah in svojem trpljenju v teh zloglasnih zaporih. Frizadete tudi prošimo, naj sporoče svoje osebne podatke in sedanjí naslov, o tem pozivu pa naj obvestijo tudi tovaršice, s katerimi so bili skupaj v zaporu.

Uporabne sestavke bomo objavili, imena zapornikov koprskih zaporov pa bomo decembra letos vpisali na spominsko ploščo, ki jo bomo tedaj v Kopru odkrili.

Prispevke in svoje podatke pošljite najkasneje do 15. oktobra na naslov:

Obč. odbor za proslavo 48-letnice ZKJ Zgodovinska komisija Koper, Verđjeva 2

Dobri sežanski organizatorji so imeli kar precej dela s prelepo ureditvijo zborovalnega prostora na Štjaku. V bližini so postavili platneno vas, ki je v soboto sprejela pod svoje strehe nad 700 članov LMS, tabornikov, mladih gasilcev, pripadnikov predvojaške vzgoje in pionirjev — v glavnem iz Sežane, pa tudi delegacij iz vseh ostalih občin našega okraja. Mladina Potojnje, Kopro in Bistrice je odšla na pot že v petek, njihove patrulje pa so pred prihodom na Štjak obšle vrsto znamenitih partizanskih krajev

široka cesta odpira primorskemu ljudstvu, posebno pa novi, mladi generaciji, neslutene perspektive.

»Ko se danes spominjamo in klanjamo tisočem padlim, ko danes ob doseženih uspehih ugotavljamo, da naše žrtve, naši naporji med vojno in po vojni niso bili zaman, temveč da rodijo bogate sadove, lahko rečemo, da smo z industrializacijo, z velikimi uspehi v kmetijstvu, postavili trdno osnovo za naš nadaljnji in še hitrejši razvoj. Danes nam še jasneje stopajo pred oči naloge, ki jih moramo izpolniti. Na vas, mlada generacija, leži odgovornost, kako se bo že do sedaj dosežena gospodarska osnova v prihodnje razvijala, se bogatila in ustvarjala vse lepše življenjske pogoje našim delovnim ljudem.«

Tovariš Kajtimir je nato izrazil polno zaupanje v današnje ge-

Pokrajinskega odbora Osvobodilne fronte, in podpredsednica Glavnega odbora SZDL Slovenije Vida Tomšič. Med gosti je bil tudi sekretar OK ZKS Koper Albert Jakopič-Kajtimir ter številni javni delavci sežanske občine in koprškega okraja.

Potem ko je godba na pihala iz Divače zaigrala državno himno, je Sonja Bregant-Dekleva otvorila zborovanje z besedami:

»Ko so leta 1941 v tedanji Jugoslaviji počile prve uporniške puške, je primorsko ljudstvo vedelo: prišel je čas, ko bomo lahko z borbo uresničili tisto, po čemer smo hrepeneli 25 let.«

V nadaljevanju je tovarišica Sonja Bregant-Dekleva opisala tedanje borbeno vzdušje med primorskimi ženami in opisala živahno razpravo na tedanji konferenci, katere pomembni sklepi

V osrčju velike magistrale

(Nadaljevanje)

Prispeli smo. Vsa pusta in prazna se vleče trasa v nedogled. V rokah imamo krampe. Težki so kot svinec. Oziramo se naokrog — povsod sama skala. Udarci krampov votlo odmevajo in v drobci kamenja se krušijo od skal. Muč na strašna žejna. Sonce pripeka na naše sklonjene hrbte, toda ubežati mu ne moremo. Nikjer najmanjše sence. Čutim, kako mi sončni žarki prebadajo tilnik. Boljje me vse kosti. In tilnik. Da, tilnik... Kaj je vendar z njim?

Počasi se prebujam. Zaradi nepravilne lege me boli vrat, da si ga komaj upam premakniti.

Kakšne neumne sanje, olajšano vzdihnem, popravim vzglavje in spet zajadram v praznino.

SREČANJE Z NAJBOLJŠIMI

Mladinsko naselje »Moša Pijade« — Pojate. Prispeli smo v zgodnjih jutranjih urah. Na prostornem travniku za barakami sedimo ob svojih kovčkih.

»V naše naselje so vas dodeli,« nam je na železniški postaji v Čičevcu dejal komandant Milan Gerželj in se hkrati opravičil: »Morali boste potrpeti, kajti danes vlada tu pravi dirandaj. Devet brigad odhaja, sedem jih prihaja. Razumljivo, da moramo najprej poskrbeti za tiste, od katerih se poslavljamo.«

Milana smo se razveselili. Tudi lansko leto je bila naša srednješolska

brigada v njegovem naselju. No, doselej nam še ni bilo sile. Morda zato, ker smo se bali hušjeja. Iz Čičevca so nas prepeljali v naselje tako hitro, da si še postaje nismo uspeli ogledati. Prvi pregled sanitarnega je tudi že mimo. Vso hitro pokvarljivo hrano smo morali zavreči, da ne bi prišlo do obolenj. Mnogi brigadirji so v času pregleda pojedli domala več hrane kot prej na vsej voznji. V naglici pospravljajo tudi različno pecivo, čeprav sanitarni vsakemu dopovedujejo, da si take priboljške lahko zadržijo. Kdo bi mu verjel?

Kot kaže, bo še največja nadlega, sonce, ki čedalje bolj pripeka greča, da imamo pri roki slamnike. Z Ivanom kreneva na ogled naselja. V hrastovnem gozdičku so razvrščeni šotori. Tu je domovala mariborska brigada. S severnega dela logora se čuje poslednja pesem trobentača. Mariborska odhaja. Druge brigade se zbirajo okrog avtobusov. Znani brigadirski pozdravi so tokrat še glasnejši in prisrčnejši: »Hooruk, hooruk, — buuummm — aaa!« Dolgi stiški rok, tesni objemi, poljubi in solze.

»Doviđenja, drugoviti!«

»Doviđenja! Sretan put!«

»Čez mesec dni se bomo mi tako poslavljali.«

»Že sama misel na to ni nič kaj prijetna,« odgovarjam Ivanu in pri sreju mi je kar nekam tesno. Ločitev na Autoputu ni lahka. Našel si pri-

ateljje in ko se poslavljajo od njih, ne več, koliko jih boš v življenju še srečal.

Najno pozornost pritegne baraka nasproti trpezarije. Na njeni sprednji strani se vije rdeča zastava. Spogledava se. Menda ni... Da, uganiša sva. Prehodna zastava Glavnega štaba MDB. Kar verjeti ne moreva. Približava se baraki in radovednost naju kar razganja.

Pod zastavo stoji gruča brigadirjev. »Iz koje ste brigade?« naju hitro obkolijo.

»III. koprške,« postreževa z odgovorom. »In vi?«

»Mi smo brigadirji noveboogradske. V tretji dekadi na celi trasi najbolje brigade. Osvojili smo zastavo Glavnega štaba.« Oči se jim iskrijo od neprikritih ponosa in radosti. S spoštovanjem si ogledujeva zastave in brigadirje.

»Kolikokrat ste udarni?« me zanima.

»Trikrat in trikrat specialno pohvaljeni.«

»Fuuuu! Trikrat specialno pohvaljeni?« zazijam od začudenja. »Aha vam vera, bi rekli naši brigadirji. Mesec dni ste temeljito izkoristili.«

To mislim čisto resno. Vem namreč, da smo za najboljšo brigade v Sloveniji šteli tiste, ki so se po dveh mesecih vrtnile dvakrat specialno pohvaljene. Zdjaj je najino spoštovanje le še večje.

(Nadaljevanje prihodnjije)

Množičen obisk republiške razstave »40 let KPJ«

Edinstveno bogata in zanimiva razstava zasluži, da si jo vsakdo ogleda

V ponedeljek, 21. t. m., je bila v obnovljenih prostorih koprškega muzeja otvoritev velike republiške razstave »40 let KPJ«. Slavnosti se je udeležilo lepo število povabljenih gostov, predstavnikov okrajnih političnih forumov in ljudske oblasti, predstavnikov občin vsega našega okraja, zastopnikov družbenih organizacij in samoupravnih organov.

V otvoritvenem nagovoru predsednika Okrajnega odbora za proslavo 40-letnice KPJ tovariša Staneta Škrabarja je bilo med drugim rečeno, da je imel organizator te temeljite razstave brez dvoma namen, naj bi le-ta razen mnogih lokalnih, okrajnih in republiških proslav v letošnjem jubilejnim letu kar se da nazorno ponazorila slavno štiridesetletno pot KPJ. Vtem ko imajo ostale letošnje proslave namen vzgojnega in za nadaljnjo socialistično graditev spodbudnega

oživljanja revolucionarnih tradicij, povezanih bolj ali manj na pomembne zgodovinske dogodke, pri katerih so naši ljudje sami sodelovali, je ta razstava pomembna zlasti zato, ker daje širši, slovenski in jugoslovanski okvir vsej revolucionarni poti naše Partije.

Govornik je nato omenil, da prav zaradi takšne široke osnove organizatorji razstave niso mogli vanjo vključiti kaj več dokumentacije o izredno revolucionarnih tradicijah primorskega ljudstva, da pa to vrzel uspešno dopolnjujeta lokalni časopis »Slovenski Jadran« in radio Koper, razen tega pa daje tem značilnostim našega dela domovine pomen tudi stalno rastoča zbirka ustreznega zgodovinskega materiala v koprskem muzeju. V imenu OK ZKS in v imenu Okrajnega odbora za proslavo 40-letnice KPJ je izrazil željo, naj bi si razstavo organizirano in po možnosti sku-

pinsko ogledalo čim več ljudi našega okraja, zlasti mladine. V zaključku je bilo v otvoritvenem govoru rečeno:

»Z željo, da bi tako množičen obisk te edinstvene razstave našim ljudem še bolj približal tiste smotre KPJ, ki so jo v neprestani borbi in ob nešteti h žrtvah vodili na vsej njeni slavni 40-letni poti, z željo, da bi tako naši ljudje še bolj razumeli, kaj vse so morali najboljši sinovi naše domovine, komunisti, na tej poti pretrpeti, skratka, z željo, da bi do slednjega delovnega človeka v našem okraju prodrlo čim jasnejše spoznanje in razumevanje zgodovinske vloge Komunistične partije Jugoslavije kot organizatorja in voditelja 40-letnega boja za pravičnejšo družbeno ureditev in za lepše življenje delovnega ljudstva v svobodni domovini, s to željo odpravljam to pomembno republiško razstavo »40 let KPJ!«

Zelo privlačno urejeno in obširno razstavo so si nato gostje ogledali, ko pa to poročamo, že prvi dan po otvoritvi, je koprski muzej zelo obiskan. V obeh velikih razstavnih prostorih se vrsti skupina za skupino, ki si z vsem zanimanjem ogleduje bogato dokumentirani razstavn material, reprodukcije zgodovinskih dokumentov, partijskih proglašev, fotografij, nazornih zemljevidov o rastoči moči Partije itd.

Na sliki vidimo prizor iz filma CAMPO MAMULA, ki ga je za beograjsko podjetje Avala film posnel pred kratkim umrli črnogorski režiser Velja Stojanović, avtor že znanih filmov, kakor so »Lažni car«, »Zli denar« in »Štiri kilometre na uro«. Film obravnava eno izmed resničnih epizod o jetnikih v enem izmed najstrašnejših zaporov druge svetovne vojne na otoku Mamula. Jetniki morajo očistiti od min morsko ožino med otokom in celino. Za vsakih deset demontiranih min obljubijo Nemci svobodo enemu jetniku. Prva dva osvobodjenca pa se ponoči vrnejo in osvobodita tovariše. Režiser Velja Stojanović je sodil med najbolj ugledne režiserje jugoslovanskega filma. Njegov zadnji film »Campo Mamula« je bil predvajan na letošnjem puljskem festivalu.

Pismo uredništvu

Za človeka, ki ves dan dela, je razumljivo, da si v nedeljo zaželi malo razvedrila. Tisti, ki imajo prevozno sredstvo, odbrenčijo iz mesta v druge kraje. Drugi zopet najdejo razvedrilo po gostiščih in športnih prireditvah. So pa ljudje, katerim je kino v Izoli edino razvedrilo. Kdo bo rekel, da iščemo probleme tam, kjer jih ni, toda tudi o kinu v Izoli je že čas, da se kaj napiše.

Izola je mesto, kjer prevladuje delavsko-kmečko prebivalstvo, katero rado hodi v kino, pri vsem tem pa je naš kino nekaj posebnega. Predstava je samo ena in to ob 20. uri zvečer. Tisti, ki imajo majhne otroke in nimajo nikogar doma, da bi jih nadzoroval, sploh ne morejo nikoli v kino. Ob nedeljah je sicer »matineja« ob 10. uri dopoldne, vsaj tako piše na reklamni deski, ko

pa prideš tja, predstave ni. Enostavno se upravi kina »Zvezda« ne ljubi vrteti filma, ali pa popraviti vpred na replamni deski. Čudno je to, da se v takem mestu kot je Izola, ne moreta vršiti dve predstavi, kot v Kopru in drugih krajih in to ob 18. in 20. uri. Če pa se upravi zdi, da kakšen film ni primeren za otroke, naj bi na deski napisali: »Za otroke film ni primeren.«

Mislím, da podjetje »Zvezda« ni tako finančno močno, da jim morajo ljudje ponujati denar, namesto, da bi z dobro reklamo in organizacijo sploh skrbelo za čimboljši finančni uspeh podjetja. Posebno še, če pomislimo, da bo pozimi kino dvorana zopet nekurjena in bodo morali ljudje sedeti v dvorani zaviti v plašče.

Naj pripomnim še to, da bi razne plesne prireditve v bodoče ne bile v prostorih, namenjenih kinu, saj sta v mestu še dve dvorani in bi tisti, ki jim ni do plesa in si želijo v kino, lahko tudi imeli svoje razvedrilo. Važnost dobre organizacije podjetja »Zvezda« Izola je prav v tem, da opravlja kino poleg programov delavskih kultur. društev in primorskih prireditvev (poletni) edino kulturno poslanstvo.

Kunej Rajko, Izola

NOVE IZDAJE O MLADINI

Pred kratkim so izšli trije priročniki za zgodovino mladinskega gibanja in prva mladinska bibliografija »SKOJ in mladinsko gibanje od 1919 do 1957«. V pripravi za tisk ob 40-letnici SKOJ pa sta še dva zbornika, in sicer »Dokumenti zgodovine mladinskega gibanja Jugoslavije«, ki bo razdeljen v dva dela. Gradivo je pripravila posebna komisija, ki proučuje mladinsko gibanje pri CK LMJ.

NOVE REVIZIJE

OBZORNIK, štev. 9

Iz vsebine:

Abd al-Malek Nouri: Prodajalka, miš in pomlad, Lev Kruczkowski: Sed, Robert Jungk: Prihodnost se je začela; Skrivnosti Atlantide, Salemska čarovnica, Kratka zgodovina risanege filma, Velikanske žuželke in porečje Amazonke; Ludovika Kalan: Slika, Charles Foley: Mala Maneta, Wilhelm Saroyan: Gos, Curt Maronde: Kdor zna, pa zna, Guy de Maupassant: Brezbožnik, R. Berger in M. Maier: Zadeva brez posledic, Ivo Osolnik: Moje srce krvavi, Pietro Scrmami: Ali je bilo Van Goghovo slikarstvo sad njegove blaznosti?, Clovesko telo, Bolezen je starejša od človeka, Od voščenege valja do plošče Hi-Fi, Ali bo krokodil izumrl?, Slavko Rupel: Pred Leonardovo podobo, Marta Land: Enrico Caruso — najslavnejši tenor vseh časov, Hans Reimann: Pavelček; Ali samo papirne govore, Zdravje visi na vejah, Slikovne priloge — velikanske žuželke in Indijanci s porečja Amazonke.

Za dober radijski program

V torek, 22. t. m., je imel novo imenovani radijski svet relejne radijske postaje v Kopru svojo prvo sejo, na kateri si je izvolil predsednika in podpredsednika, obširno razpravljal in sklepal o jesenskem programu slovenske in italijanske redakcije ter obravnaval nekatera druga aktualna vprašanja naše radijske postaje.

Tej prvi seji radijskega sveta, sestavljenega izmed predstavnikov goriškega in koprškega okraja, vstevši zastopnika italijanske manjšine ter predstavnikov radijskega kolektiva, sta prisostvovala tudi generalni direktor RTV Ljubljana tov. France Perovšek in njegov programski pomočnik dr. Egon Tomec.

Med drugim je svet razpravljaval o tem, da naj letos radio Koper po predhodnem sporazumu z obema Okrajnima svetoma Svobod in prosvetnih društev (Gorica in Koper) v okviru svojega programa oddaj organizira tekmovanje najboljših primorskih pevskih zborov, okteto in ipd. ter ostalih glasbenih skupin. Prav tako je priporočil svet najtesnejšo povezavo z okrajnimi in občinskimi političnimi forumi, ki naj bi v bodoče z bolj organiziranim sodelovanjem (analize radijskih oddaj, kritike in

predlogi za posamezne oddaje, dopisniška mreža in sploh redna zveza med postajo in temi forumi, zlasti občinskimi) pripomogli tej naši pomembni ustanovi, da bi še z večjimi uspehi in še bolj aktualno spremljala in pomagala usmerjati naš družbeni razvoj.

Radijski svet je potrdil tudi predloženo jesensko programsko shemo, ki je pripravljena v glavnem na osnovi dosedanjih okvirov, pri čemer velja poudariti upanje, da bodo sprejete spremembe programa in pa priporočila posameznih članov sveta vplivale osvežujoče ter naše radijske poslušalce razveselile.

SLOVENCI V ANTOLOGIJI PADLIH KNJIZEVNIKOV

V svetovni antologiji padlih književnikov bodo zastopani tudi slovenski kulturni delavci, padli med drugo svetovno vojno. Gradivo se pripravlja v Sloveniji in ga bo v kratkem pričel prevajati avstrijski književnik Alfred Buttler-Moscon. V zborniku bodo izšli kratki življenjepisi, pesmi ali odlomki iz daljših del ter pisma iz zadnjega obdobja pred smrtjo. Od Slovencev bodo zastopani pesnika Karel Destovnik-Kajuh in Miran Jarc, pesnik in kritik Ivo Brnič ter umetnostni zgodovinar in kritik dr. France Mesesnel.

Človek, ki je prelomil postavo

(Odlomek iz knjige PRIJATELJI SEVERNIM JELENOM, ki je izšla v zbirki Globus pri Mladinski knjigi. Prevedel Vladimir Naglič, opremil Uroš Vagaja)

V usodnih letih, ki so sledila veliki kugi, so morali Ihalmi premagati mnogo težav, velike skrbi jim je poleg tega delal Saman Kakumi. Dokler je trajala lakota, je Kakumi vedno imel dovolj hrane, pušk in streliva. Če mu je slučajno zmanjkalo mesa, se je odpeljal s samni k šotoru kakoga dobrega lovca in si menil nič tebi nič vzel, kar je potreboval. Nihče se ga ni drznil ovirati; kako bi se pač človek upiral bitju, ki ni z našega sveta, temveč iz sveta duhov in demonov?

Cepprav je imel Kakumi tri žene, ki jih je vse dobro hranil, mu vendar nobena ni rodila otroka. Iz obupa, — ker je mislil, da je nezmožen —, je postal še hudobnejši.

Demon, ki ga je obsedel, ga je tudi nagal, da je kradel tuje otroke in trčil, da so njegovi. Nekolikokrat so prišli lačni ljudje v njegovo taborišče. Pomislili so se in premagali strah, tako da so tvegali in ga zaprosili za nekaj mesa. Toda Kakumi ni niti pomislil, da bi jim pomagal. Zapolnil je na pol sestradane; brez uspeha so se vrnili v svoje šotore, če niso med potjo pomrli. Kmalu ni prišel nihče več v bližino Kakumijevega taborišča. Sam je stanoval tamkaj s svojimi ženami in z ukradenimi otroki. Ihalmi, ki jim je smrt še prizanesla, so ga sovražili in se ga bali.

Kakumi pa ni kradel le za zabavo ali iz lakomnosti, temveč čisto iz čiste zlobe. Pripovedovali so mi na primer o možu (imenujemo ga Anga), ki je pozimi potoval do obale, da bi si tamkaj priskrbel puško in strelivo. Bil je pogumen, žilav Ihalmi, ki se ni hotel ukloniti usodi in je rajši tvegalo dolgo potovanje, za katero je potreboval skoraj dva meseca. Vrnil se je s puško in z dvema zabojeva streliva. To bi zadostovalo, da bi lahko čez zimo bogato preskrbel z mesom svojo lastno družino in vse druge Eskime, ki so živeli pri »Nizkih gričih«. Nekega dne pa se je pripeljal k njegovemu igluju Kakumi in vstopil. Ne da bi spregovoril besedice množici ljudi, ki je bila notri, je po-

grabil dragoceno puško in izginil v temno snežno noč. — Cepprav ga je žena prosila in so mu sosedje odsvetovali, se je Anga napolnil naslednji dan h Kakumijevemu jezeru. Prisel je, da bo imel, ko se vrne, prav gotovo puško zopet na svojih saneh.

Bil je mračen dan, megla je visela nizko nad griči. Anga in njegovi psi so se hitro izgubili iz vida sosedom in prijateljem, ki so stali pred svojimi iglji, da bi mu želeli srečno pot. Angova žena pa je jokala in spustila lase iz tugi, kakor delajo žene, ko žalujejo za umrlimi.

Anga so našli spomladi. Njegovo truplo je ležalo v skalni razpoki tik ob južnem zalivu Kakumijevega jezera. Govorilo se je, da ga je umorila hudčevka Paja, toda — med rebrl mu je tičala krogla iz puške.

Proti koncu poslednjega leta, ki sem ga prebil v tundri, me je Kakumi često spremljal, ker je mislil, da bo utrdilo njegov ugled in vpliv med Ihalmi, če jim pokaže, da velja vsaj toliko kakor jaz. Mogoče pa je bila za njegovo lakomnost še važnejša nepremagljiva privlačnost naših stvari. Vsekakor je Ohoto nekega dne posvaril Andyja in mene, da bi naju zenski demon Paja utegnil uničiti zaradi najinega bogastva. To je bilo zelo jasno; vendar pa neresnično, kajti Kakumi, ki bi se sicer gotovo veselil najine smrti, bi se vendar težko drznil, da bi naju ubil.

Pustil sem Kakumija, naj dela, kar hoče, in ga nisem odslovil — prvič, ker se še vedno nisem otresel groze, ki se me je v njegovi prisotnosti vedno polastila, največ pa zato, ker je

najbolje med vsemi znal vse ihalmijske čudežne zgodbe. V poslednjih tednih najinega bivanja pa sva obiskala njegovo taborišče, in kar sva tam videla, je popolnoma spremenilo moj odnos do starega Kakumija.

Oba njegova šotora, — v enem je živel sam z mlado ženo, v drugem pa stara žena z dvema rejencema ali ukradenima otrokoma, — sta bila izredno velika, toda zelo zamazana in silno zamarjena. Povabil naju je v svoj glavni šotor, ki je bil tako natičen z najrazličnejšo ropotljo, da sva se vprašala, ali nisva sprejela tunde zašla v starinarnico. Od vrha do tal je bil natičen z zarjavlimi, pokvarjenimi predmeti, ki so bili nekoč last belcev. Del najmanj ducata karabink in lovskih pušk so ležali tu in tam, na debelo zarjavele, razene ali dveh pušk, ki ju je uporabljal. Videla sva neštete stare konzervne škatle, staro peč iz litega železa brez dna in pokrova, preluknjano pločevnasto posodo, zaboje, polne kovinskih delov in kosov blaga, star Edisonov gramofon s celuloidnimi valjci, zarjavelo, zlomljeno orodje in neverjetno zmešnjavo drugih stvari, ki so se sčasoma pokvarile in postale neuporabne. Vmes pa je ležala cela zbirka naprav, orožja, da celo otroških igračk, ki so jih napravili Ihalmi.

Ta prizor me je pretresel, kajti to, kar je ležalo pred menoj ni bilo le bogastvo moža, ki je stl pred menoj, ampak celotno premoženje ljudstva, nagrabljeno in nakradeno, da se je tu, nikomur v pr.d. pokvarilo — sluzilo pa je edino nenasitni grabežljivosti enega človeka. Skoraj vse se je že spremenilo v staro šaro brez vrednosti —, ob svojem času pa sva marisikateri predmet lahko pomagala Ihalmiom v njihovem boju za obstanek. Kakumijevi šotori so bili polni vsega, kar je bilo nekoč bogastvo njegovega plemena, šotori tega plemena pa so bili zapuščeni in prazni.

Čez nekaj tednov me je hotel Kakumi obiskati ob Windy-Riverju. Vedel je, da bova odpotovala, pa si je hotel vse prisvojiti, kar bi pustila tu, — bodisi prostovoljno, bodisi, da bi naju k temu pregovoril. To pot se nisem veselil, da ga vidim, ker se mi je gabila njegova neverjetna grabežljivost, ki ga je dovedla tako daleč, da je skrunil mrličje in grobove. Zato sem ga napodil ter mu osorno in razumljivo pojasnil, da ga ne želim več videti. Ker so bili prisotni tudi drugi Ihalmi, je bil to gotovo hud udarec za njegov ugled. Odšel pa je samo do svojega potnega šotora, ki si ga je bil postavil nekaj sto korakov v stran, in je tamkaj ostal, dokler niso bile najine priprave za potovanje končane.

Sele poslednji dan svojega bivanja v tundri sem začel vrednotiti Kakumija na pravih osnovi. Sedaj šele sem razumel nekaj tragike, ki je bila jedro Kakumijeve navidezne ničvrednosti in jo je deloma opravičevala. Sedaj, ko se je moja jeza polegla, sem na svoje začudenje občutil do njega čisto nepričakovano sočutje. Debeli plašč hudobije in podlosti, ki je pokrival Kakumija, je postal tenak, da se je videlo skozi, kajti dojel sem vso veličino nesreče, ki ga je že davno zadela.

Sel sem torej k njegovemu šotoru in iz njegovih poslovnih besed izvedel, kar bi moral že davno slutiti.

Kakumi je čepel na svojih spalnih odejah v polutemi, ki je vladala v šotoru. Ko je končno spregovoril, je bil njegov obraz obrnjen stran, oči pa je nepremično upiral v pramen svetlobe, ki je padal v šotor skozi ozko režo med šivi šotorskih sten. Govoril je togotno in divje, o dnevih, ko je bilo njegovo ljudstvo množtevno in srečno. Nato mi je ostro pogledal v oči.

»In kje je sedaj moje ljudstvo, beli mož? Ko si šel po bregu naše reke, — ali nisi videl tamkaj mojega ljudstva? Ali nisi videl grobov, izkopanih po vsej deželi, dokler jih ni bilo toliko kakor nešteti gričev, ki se vzdigajo nad tundro? In ali nisi prisluhnil, beli mož, ali nisi poslušal glasov, ki ti pripovedujejo, zakaj je moje ljudstvo moralo umreti? Glasovi duhov često govore o Kahlunih, — belih možeh, ki imajo vsega, kar je na svetu in ki so nam navzile temu v svoji grabežljivosti vzeli še karibuja, ki je za nas toliko kot življenje, v zahvalo nam pa dali mučno bolezen, ki nam ruje v prsih, dokler ne umrjemo.

Ti si bogat! Neizmerno bogat si, beli mož! Bogatejši si s čajem, s puškami in strelivom kakor mi, Ihalmi.

Toda tudi mi smo bogati! Bogatejši smo od vas z grobovi in z duhovi mrtvih — in to je vaše delo!

To so bile poslednje besede, ki sem jih slisal iz ust Kakumija. Ajutovega sina. In ko sem jih slisal, tedaj šele sem dojel vso moč Kakumijevega demona in strašno zmoto, katere žrtev je bil Kakumi. Ko sem odšel iz njegovega šotora, sem razumel nekaj, kar stari mož sam ne bo nikoli vedel, kajti demon, ki ga je obsedel, je peklenško zvit: — razumel sem, da je vse, kar je prišlo hudoga od belcev, prišlo šele v telesu in v duši enega izmed Ihalmiom med to ljudstvo.

Zadružnice za kooperacijo

Pred dnevi so se v Koprju sestale članice okrajnega odbora žena zadružnic pri okrajnem odboru zadružne zveze, ki so na razširjenem sestanku s članicami kmetijskih zadrug proučile program kooperacije za jesensko setev ter program kooperacije v koprskem okraju za prihodnje leto. Ker nameravajo zadružnice pri izvajanju teh programov aktivno sodelovati, so sklenile, da bodo v prihodnjih tednih na sestankih zadružnic pri vseh kmetijskih zadrugah podrobno pregledale kooperacijske programe posameznih zadrug in možnosti zadružnic, da bi jih čimbolj učinkovito podprle in pomagale izvajati.

Na sestanku so žene razpravljale tudi o ustanavljanju obratov za vzrejo piščancev. Po programu republiške zadružne zveze naj bi v koprskem okraju uredili do

konca prihodnjega leta več vzrejališč, v katerih bi gojili skupno 500 tisoč piščancev. Prvi tak obrat bodo uredili v Zabičah pri Ilirski Bistrici, kjer nameravajo gojiti 250 tisoč piščancev. Elaborat za ureditev vzrejališča v Zabičah že izdelujejo. Članice okrajnega odbora žena zadružnic so menile, da je v koprskem okraju še več možnosti za ustanavljanje takih obratov, zlasti na Krasu, kot v Komnu, Malem dolu in drugod. Sklenile so, da bodo povsod, kjer so za vzrejo piščancev dobri pogoji, z zadružnicami in kmetijskimi tehnikami pri KZ pregledale možnosti za ustanovitev takih obratov. Gre predvsem za to, da bi pri ustanavljanju vzrejališč izkoristili razna poslopja in obrate, ki so na določenih območjih še neizkoriščeni ali zapuščeni in ki bi jih lahko preuredili z razmeroma majhnimi sredstvi. Za

kmetijske zadruge in poslovne zveze bo vzrejanje pohancev dober vir dohodkov, nedvomno pa bodo ti obrati lahko v znatni meri rešili vprašanje izboljšanja preskrbe z mesom pri nas, tako, kot so že v nekaterih predelih v Sloveniji. Razen tega pa bodo v obratih lahko zaposlili precej ženske delovne sile. Okrajni odbor žena zadružnic namerava pomagati zadrugam, ki bodo ustanovile take obrate, tudi s prirejanjem tečajev o vzreji pohancev.

N. K.

Otroci v stanovanjski skupnosti

Pokazalo se je, da je postala stanovanjska skupnost tista enota samoupravljanja, ki je najspodobnejša pomagati družini pri vsakdanjem delu. Varstvo otrok je ena važnih njenih nalog. V zadnjem času so se razvile razne ustanove za vzgojo in varstvo otrok, ki postajajo kolektivne ustanove družin v stanovanjski skupnosti.

Mnoge pomanjkljivosti v dosežanju delu z otroki in mladino so nastale zaradi tega, ker nam ni bilo jasno, kakšne ustanove najbolj ustrezajo današnjim potrebam družin in mladine.

Na posvetovanju, ki ga je v juniju organizirala Zveza prijateljev mladine Slovenije, so na široko obravnavali zaključke, do katerih so na tem področju prišli družbeni, socialni, prosvetni ter zdravstveni delavci ter urbanisti in gradbeniki.

V sklepih posvetovanja je rečeno, da so osnovne značilnosti družinske ustanove za otroško varstvo te, da je socialna in vzgojna, da jo vodijo starši pa tudi otroci in mladina v okviru stanovanjske skupnosti. Ustanova mora nuditi varstvo otrokom zaposlenih staršev v času, ko so oni na delu, posvečati mora posebno skrb otrokom iz tistih družin, ki imajo iz kakršnihkoli vzrokov neurejene razmere, in svoj delovni čas morajo prilagoditi delovnemu času zaposlenih staršev pa tudi izrednim potrebam posameznih družin. Ustanova mora nuditi vsem otrokom, ki nimajo možnosti, da bi se prehranjevali doma, vsaj dopoldanske malice. Skrbeti mora, da bo uvedeno za otroke tudi kosilo, ki ga bodo dobivali bodisi iz lastne kuhinje, iz šolske mlečne kuhinje ali pa iz obrata družbene prehrane za odrasle.

Take družinske ustanove združujejo med seboj otroke različnih starosti — od majhnega in predšolskega otroka do šolskega otroka in mladine.

Pri vzgojnem delu v ustanovah bodo lahko pomagali starši in mladina, ki imajo praktične življenjske izkušnje ali strokovno znanje. Tesna povezava otroške ustanove s šolo bo omogočila, da se bodo otroci v ustanovi lahko tudi učili in pripravljali za šolo in da se bodo ob svojem prostem času lahko koristno zabavali v različnih krožkih. Višina oskrb-

nine v takih ustanovah bo v mnogočem odvisna od prizadevanosti staršev. S svojo pomočjo v materialu ali s svojim delom v ustanovi jo bodo lahko znatno znižali.

Za tiste, ki bi radi pomagali s svojim delom otroški ustanovi, pa nimajo za to potrebne izobrazbe, bo treba pripraviti tečaje in seminarje, na katerih se bodo seznanili z načeli vzgoje otrok.

Vse take družinske otroške ustanove bodo morale imeti osnovne higienske - tehnične pogoje. Najprimernejše so take ustanove, ki lahko sprejmejo 50 do 120 otrok in lahko vključijo vse otroke iz bližnjega okoliša. Imeti morajo večjo igralnico, prostor za mirnejšo zaposlitev in za šolsko pripravo otrok, predsobo in osnovne sanitarije. Vsaka ustanova mora imeti tudi igrišče. Najceneje je seveda, če v ta namen preuredimo stanovanje, najboljše rešitev pa je posebna pritlična hiša — paviljon.

Občinski sveti za varstvo družin, šolstvo, zdravstvo, fizikulturo in komunalo vse bolj pomagajo stanovanjskim skupnostim pri reševanju njihovih problemov. Ta pomoč pa bo morala postati še večja. Le ob tesnem sodelovanju vseh družbenih organizacij in občinskih svetov bomo lahko nudili otrokom prostor, kjer se bodo naučili tovarištva, sprejemali prve družbene naloge, primerne svoji starosti in sposobnostim, kjer se bodo počutili srečne in zadovoljne. To pa je želja vseh staršev in naše socialistične družbe v celoti.

V letošnjem tednu otroka, ki bo od 5. do 11. oktobra, bodo v marsikateri stanovanjski skupnosti odprli tak prijeten dom za otroke. Marsikateri starše tare skrb zaradi tega, ker nimajo komu izročiti v varstvo otrok. Otroci ostajajo zaklenjeni v stanovanjih, kadar sta oče in mati zdoma. Kakšnih nevarnih iger se lahko lotijo! Če je pri hiši stara mati, ki bi bila potrebna, da se spočije, se mora poleg gospodinjstva ukvarjati še z otroki. Mnogi teh staršev čakajo, da bo nekdo poskrbel tudi za njihove otroke. Mogoče bodo v »Tednu otroka« le poiskali zvezo s svojo stanovanjsko skupnostjo in ji ponudili svojo pomoč, saj bodo s tem pomagali sebi in svojim otrokom.

Po »Sodobnem gospodinjstvu«

Podatki, ki nas silijo k razmišljanju

V prejšnji številki smo vam posredovali podatke o rojstvih v koprskem okraju od leta 1955 do leta 1958; danes pa vam nudimo podatke o številu smrti za isto obdobje in za ista področja.

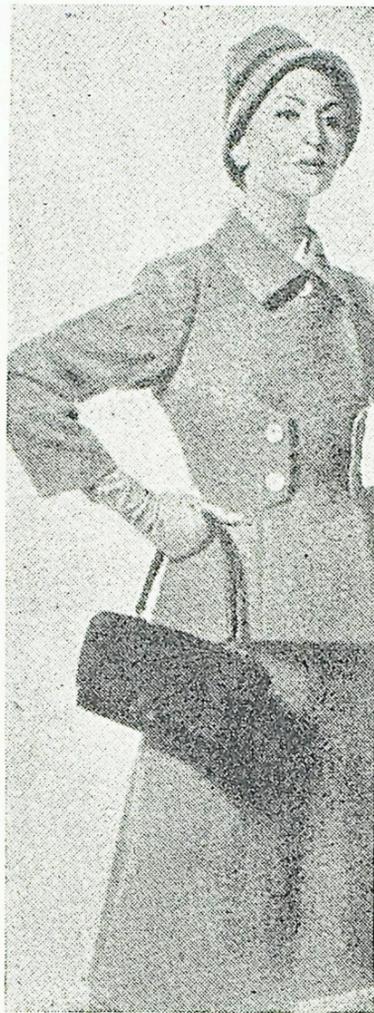
1. Obalno področje. V tem področju je umrlo najmanj ljudi v letu 1957, in sicer 334, največ pa v letu 1955, in sicer 367. Otrok do enega meseca starosti je umrlo največ v letu 1958, in sicer 16, najmanj pa v letu 1956, in sicer 13. V starosti od enega meseca do enega leta je umrlo največ otrok leta 1956, in sicer 22, najmanj leta 1956, in sicer 13. Od enega leta do 14 let starosti je umrlo največ otrok v letu 1956 in 1957, in sicer 10, najmanj pa v letu 1955, in sicer 6. Največ ljudi je umrlo v letih 1955 in 1956 v starosti od 75 do 84 let, in sicer 98 oziroma 97. V letih 1957 in 1958 pa je največ ljudi umrlo v letih od 65 do 74, in sicer 84 oziroma 91.

2. Kraško področje. Najmanj ljudi je umrlo v letu 1958, in sicer 223, največ pa leta 1956, in sicer 331. Otrok do enega meseca starosti je umrlo največ v letu 1955, in sicer 15, najmanj pa v letu 1958, in sicer 4. V starosti od enega meseca do enega leta je umrlo največ otrok v letu 1955, in sicer 13, v ostalih treh letih pa je umrlo letno po 8 otrok v tej starosti. Od enega leta do 14 let starosti so umrli od 1955 do 1957 letno 4 otroci, leta 1958 pa 3. V vseh teh letih je umrlo največ ljudi v starosti od 75 do 84 let, in sicer največ v letu 1956, in sicer 120, najmanj pa v letu 1958, in sicer 69.

3. Notranjsko področje. Najmanj ljudi je umrlo v letu 1955, in sicer 267, največ pa v letu 1956, in sicer 331. Otrok do enega

meseca starosti je umrlo v letih 1955 do 1957 enako število, in sicer 12, leta 1958 pa 10. V starosti od enega meseca do enega leta je umrlo največ otrok leta 1956, in sicer 19, najmanj pa leta 1958, in sicer 9. Od enega leta do 14 let starosti je umrlo največ otrok leta 1957, in sicer 9, najmanj pa v letu 1958, in sicer 3. V vseh letih je umrlo največ ljudi v starosti od 75 do 84 let, in sicer največ v letu 1956, in sicer 96, najmanj pa v letu 1955, in sicer 74.

Iz navedenega je razvidno, da je smrtnost otrok do enega meseca starosti v obalnem področju sorazmerno nizka, vendar ne kaže tendence upadanja, dočim je padla na kraškem področju v štirih letih skoraj za 300 odstotkov! Na notranjskem področju pa je smrtnost v tem obdobju višja kot v obalnem in kaže šele leta 1958 manjši padec. — Umrljivost v starosti od enega meseca do enega leta je sorazmerno v vseh treh področjih vsako leto enaka, le na notranjskem področju je v letu 1958 vidna padla; prav tako je tudi z umrljivostjo v starosti od enega do 14 let. — Iz ostalih podatkov pa je še razvidno, da je življenjska doba v vseh treh področjih sorazmerno dolga, saj umre največ ljudi v starosti od 75 do 84 let.

Na sliki vidimo originalen model jopice, ki ga letošnja moda zelo priporoča

Marta Grom:

TETKA

Narava mi ni nikoli dejala: »Izogibaj se ubožstvu!« Se manj pa: »Bodi bogat!« Toda glasno mi kliče: »Bodi neodvisen!« Chamfort

Zamudila sem vlak. Poslednji vlak. Bila je jasna zvezdnata noč, a na peronu je bilo še vedno polno ljudi. Tekali so sem in tja, govorili, se smejali. Stala sem med njimi kakor izgubljen ovca.

»Kam sedaj?« sem razmišljala. »Za hotel bi bilo škoda denarja.« V mislih sem štela, koliko mi je ostalo. »Naj grem v čakalnico? Eh! Tam so noči tako dolge in v dolgih nočeh je preveč časa za razmišljanje... Kam torej...«

V skrajni sili sem se spomnila tetke Ane. »K nji pojdem!« sem naglo odločila. Že sem imela kovček v rokah. Ze sem hitela po ljubljanskih ulicah. Vse okrog mene je vrel življenje. Moški, ženske, zaljubljeni pari, celo nekaj zapoznelih otrok — vse se je sukalo pred mojimi očmi kakor na filmskem platnu. Hitela sem naprej, kot bi ne videla in ne slišala ničesar. Mislila sem le na njo, na tetko Ano.

»Koliko let je minilo od najinega srečanja?« sem ugibala. »Pet, domala šest let... krajavega razdalja je bila kriva in: — če sem odkrita — po tisti nesreči z možem, ko sem prišla ob vse in končno, ko sva se razšla, sem čudno zagrenela. Bežala sem pred sorodniki, se izogibala prijateljem in znancom. Strah me je bilo večnih vprašanj in izpraševanj: Kako... zakaj... povej... natanko... do podrobnosti...« Vsa ta pojasnjevanja so me ubijala, utrujala do osemglosti. In potem so se spogledovali, kimali z glavami, govorili: »Sirotica... ubožica...« in spet sem imela občutek, kot bi mi pljuvali v obraz.

V svoji zamišljenosti sem zadela ob starca. Stal je pod cestno svetilko in videla sem njegov spačen obraz. »Neroda!« je jezljivo siknil vame. »Oprostite!« sem rekla in odhitela.

»Moja tetka! Moja ljuba tetka!« sem v mislih ponavljala. »Le kako me bo sprejela? Kako začudeno bo gledala vame?« Minka! Moja Minkica!« bo rekla...

Ze sem videla malo vilo sredi vrta. V lahnem soju luči je bilo komaj opaziti zelene polknice in balkon, poln viselih nageljnov in rožmarina.

»Pravzaprav je bilo neumno, da sem tako dolgo tičala v samotni!« sem si očitala. »Le zakaj sem se zapirala vase? Zakaj sem bežala pred ljudmi? Koliko laže bi mi bilo, da bi svoje gorje potožila drugim...«

Spešila sem korak. »Ne bom zvonila,« sem se tiho smehljala v sebi. »Izenadila bom ljubo tetko, sama odprla vrtna vrata — s skritim gumbom!!« Saj natanko vem, kako se odpirajo... Kako tudi ne? Pri tetki Ani sem bila kakor doma. Ko sem bila še majhna deklica, sem sleherni mesec hitela k njej na obisk. Vedno sem se veselila tistega dne, le tega, da sem bila vedno obložena in otovorjena, da sem komaj hodila — nisem pričakovala z veseljem. »Le čemu je treba toliko te šare!« sem godrnjala. Bila sem še mlada in nisem vedela, kaj pri družini prav pride. A mama je vedela. Njene skrbne roke so znale pripraviti podočeljske dobrote... Zdal je bila mlada telečja pečenka, potem steklenica mleka, svež »putrček«, jajčica, čisto sveža od dveh dni skupaj zbrana... in tetka me je vselej sprejela s solzami v očeh:

»Minka! Moja Minkica!« mi je prišla naproti. »Kako dolga mi je bilo po tebi. Le kje si hodil tako dolgo, ti škratelec!« moj mali...«

In potem me je za roko vodila v salon, me posadila na kavč in pogostila z meni najljubšimi jedmi. Končno je tudi ona prisedla k meni in potem sva se smejali, grizljali slaščice in klepetali dolgo v noč...

»Tudi danes bova klepetali...« sem se tiho smehljala. »Tudi danes... klepetali bova o sedanjosti, o bodočnosti... preteklost bo ostala nekje daleč...«

Ze sem bila na cilju. Ze sem stopala po vrtni stezi in se jezila na droben pesek, ki je škrtal pod mojimi nogami.

Pritisnila sem na kljuko. Čudno! Vrata so bila zaklenjena. Iz salona pa je bilo slišati muziko. Radio je igral glasno, skoraj hreščče. Med zvoki godbe se je mešal smeh, ki ga nisem poznala.

Oklevala sem. Ne vem, zakaj — nov val trpke zagrenjenosti se je dvignil v meni... a vendar... premagalo me je, potrkala sem.

V težji je zalajal pes. Čuti je bilo lahne korake, ki so drseli po mehki preprogi. Se hip in močan pramen luči mi je zasenčil vid. Razprostrla sem roke in jih še tisti hip povsela.

Na pragu je stala tetka Ana. Bila je razkošna v svoji večerni toaleti po zadnji modni in z lepo pričesko, očitno pravkar narejeno.

»Zelite prosim?« je suho vprašala in me premerila od nog do glave.

»Tetka!« sem bolj nehoti kot hote zaklicala. »Kaj me ne poznaš?« Hladen blesk njenih oči, njen prisiljen nasmej me je zbegal. Stala sem kakor otrok, ki ve, da ga bodo kaznovali, in ne ve, zakaj.

»A, ti si, Minka!« je potem rekla in začudeno vzbočila obrvi.

Niti roke mi ni ponudila. Morda je pozabila. Cutila sem njen pogled, ki je strokovnjaško motril in ocenjeval mojo skromno zunanost. Verjetno je skušal razvozlati uganko mojih shujšanih, prezgodaj ostarelih lic.

Sreča v mojem sreju je umirala. Samo strmela sem. Se se nisem zavedla do kraja.

Tedaj se je tetka Ana glasno zasmejala. Svojo dlan je položila na mojo ramo in rekla:

»Bi želela prenočišče, kajne?« Pomela si je roke. »Prav rada bi te

sprejela, iz srca rada... Ali oprostite... razumela boš... Danes pri najboljši volji ne bi mogla. Obiske imam. Polno hišo gostov. Pa drugič, Minka!« Njen smeh mi je rezal v dušo. Se se je sladkobno smehljala, ko je pristavila: »Saj boš lahko došla prenočišče. Morda pri Tislerju, tam je najcenejše in se kar dobro spi...«

Zdelo se mi je, da mi iz obraza izginja poslednja kaplja krvi. Ne vem, kaj mi je bilo, da sem neumno bleknila.

»Oprostite... Nisem mislila na prenočišče...« Hotela sem... rekla sem... malo bom pokramljala s teboj... kot včasih...«

»Da, da... ne pravi... saj vem... nerodna zadeva! Otroci, skrbi, delo... in kje je oni falot?«

Z mojih oči je padla poslednja koprna. Poslednje sanje prijetnega pričakovanja so se razblinile v nič. Pred menoj je stala tetka Ana. Nisem videla le njene razkošne obleke, njene milostno posmehljivega smehljaja, videla sem njeno dušo, vso njeno bit...

»Ne! Tej ženski bi ne mogla odgovoriti ničesar... In četudi bi mogla, ona bi me ne razumela... sedaj ne...«

Vzravnila sem se, dvignila glavo. »Brez potrebe zapravljava čas!« sem skoraj veselo zaklicala. »Tebe čakajo gostje. Pojdi k njim! Ne bom te zadrževala!«

Stopila sem na stezo. »Pa srečno! Ostanite zdravi in srečni!«

Bogata tetka v moderni toaleti se je zganila. Morda ji je bilo žal hladnega nastopa, kajti stekla je za menoj.

»Minka! Počakaj vendar... skuham ti čaj!«

»Hvala! Prihajam ravno od večerje!« sem odvrnila in se posmejala v sebi. »Kadar človek rešuje svoj ponos, tedaj laž ni grda...« sem si tiho rekla.

»Pa vseeno... počakaj Minka! Na divanu ti posteljem... Skupaj bova spali...«

»Ne! Hvala! Prenočiče lahko dobim pri Tislerju, v Unionu, pri Turistu, v hotelu Slon... kjer koli...«

»Ali Minka... Minkica...«

Stopala sem naprej in se nisem več ozrla po razkošni vili bogate tetke...

Srečno vožnjo, Slavnikovci!

V Jugoslaviji bi težko našli področje, kjer se je avtobusni promet uveljavil v taki meri kot na Koprskem. Tak razmah avtobusnega prometa je pripisati dejstvu, ker je celotno slovensko obalno področje in večji del zahodne obale Istre brez železniške povezave za zaledjem. Vendar lahko kljub tej pomanjkljivosti ugotovljamo, da ni težav v osebnem, niti v tovarnem prometu, čeprav novo pristanišče v Kopru in nagle razvoj industrije ter turizma postavljajo pred tukajšnji avto-prevozniki podjetji »Slavnik« in »Intereuropa« veliko in odgovorno nalogo.

Poleg »Intereurope«, največjega transportnega podjetja v državi, ki ima sedež v Kopru, pripada na tem področju drugo mesto avtoturističnemu podjetju »Slavnik«. Medtem ko se »Intereuropa« ukvarja izključno s prevozom blaga, je dejavnost »Slavnika« mnogo pestrejša. To podjetje, ki predstavlja tipičen primer gospodarske enote z naglim vzponom, je namreč mimo prevoza potnikov in blaga v tu- in inozemstvo, registrirano tudi za turistično dejavnost in ima svoje potniške urade v Ljubljani, Portorožu, Piranu in drugod. Tudi stranski obrati — servisna in remontna delavnica v Portorožu oziroma v Kopru, so znani po svojih solidnih in cenениh uslugah.

Uvrščajo ta vozila v vrsto najboljših, vendar ima podjetje razen teh avtobusov še vozila nekaterih drugih znamk. Zaradi pomanjkanja deviznih sredstev, žal, niso mogli tipizirati svojega voznega parka, kar povzroča kolektivno nemalo težav, predvsem zaradi nabave nadomestnih delov in popravil. V tem pogledu ima zavidljiv položaj »Avtopromet Gorica« z enotnim voznim parkom znamke FAP, kar predstavlja pri nas najbrž edini primer izrazite tipizacije.

Se eno zanimivost ugotavljajo letos pri »Slavniku«: povprečna pot potnika se je letos zmanjšala od 15,84 km v minulem letu na 14,74 km, medtem ko je prodajna cena — 4,48 din po km ostala nespremenjena. To spremembo pripisujejo otvoritvi novih lokalnih prog, kar za podjetje sicer ni razveseljivo, ker so prav te proge najbolj nerentabilne. Vendar lahko uspešno krijejo razliko s turističnimi prevozi, predvsem tujih potnikov, ki plačujejo usluge z devizami. Pa tudi letošnja bruto realizacija kaže na občutno večji dohodek kot so ga zabeležili minulo leto.

SAP-TURIST BIRO LJUBLJANA — ZDRAVA KONKURENCA

Povsem jasno je, da avtoturistično podjetje »Slavnik« kljub močnemu voznemu parku in discipliniranemu osebju samo ne bi zmoglo osebnega prometa med Slovenskim Primorjem in zaledjem. V teh prizadevanjih so ga občutno podprli »Avtopromet Gorica«, »Avtobusni promet Maribor« in še posebej SAP-Turist biro Ljubljana, ki ima na tem področju že 9 rednih potniških prog.

Velika pridobitev za Koper je nedvomno tudi sodobna in dobro organizirana turistična služba v novi SAP poslovalnici v Kopru, ki sodi tudi po svoji arhitektonski ureditvi med najmoderneje v državi. SAP-Turist biro bo svojo turistično dejavnost usmeril tudi v Piran, kjer bodo v najkrajšem času odprli še eno poslovalnico, saj je znano, da je v piranski občini zavzel turizem skoraj neverjetni razmah.

Vendar zaradi tega Koper ne bo izgubil središča osebnega prometa, ker je tukaj stičišče vseh avtobusnih prog. Žal se Koprčani še danes ne morejo postaviti s sodobno in predvsem večjo avtobusno postajo. Vsakodnevna gneča na omejenem prostoru koprške avtobusne postaje namreč naravnost vpije po boljši ureditvi.

Če pomislimo, da se na teh nekaj kvadratnih metrih zvrsti dnevno 196 avtobusov, pač ni treba posebej poudarjati te potrebe.

Pravijo tudi, da ni več daleč dan, ko bodo odmevali po Rižanski dolini do Kopra in naprej piski električnih lokomotiv. Nihče ne dvomi, da se bo takrat tudi osebni promet preusmeril v dobri meri na »železno cesto«, vendar tudi takrat ne bo mogel nihče odrekati velike vloge in pionirskega dela tukajšnjemu prizadevnemu kolektivu »Slavnika«. Sicer pa je omrežje odličnih cest v Slovenskem Primorju in celotnem okrajnem področju najboljše zagotovilo, da bodo udobni avtobusi ostali tudi v bodoče najbolj priljubljeno prevozno sredstvo.

Boro Borovič

Kolona »žejnih« Slavnikovih Mercedesov pred bencinsko črpalko v Kopru

OBISK V TOVARNI IGRAČ MEHANOTEHNIKA V IZOLI

Sedem let prizadevnega dela

Pred sedmimi leti je začela v Izoli skupina ljudi s »proizvodnjo« igrač. Takrat nihče ni slutil, da se bo neznačajna kovačnica otroških sanj razmahnila v tako kratkem obdobju v najmodernejši obrat in da bodo po principu tekočega traku izdelovali sto tisoče kosov tega iskanega artikla, ki ga ostaja celo za izvoz. Neštete težave — gradnja novih tovarniških prostorov, kvalificiran kader, surovine, stroji itd. so danes le še spomin na težko dobo izgradnje. Moderni objekt z ogromno svetlo halo, polno sodobnih strojev, zgornjo ilustrirano neumorno delo kolektiva in vodstva Mehanotehnike, ki se je v tako kratkem času uvrstila med najbolj znane proizvajalce tega iskanega blaga.

Razen omenjenega izdelka — Igrač

— pa je tovarna začela že lansko leto proizvajati nekatere dele koles, signalne naprave za avtomobile, šolske potrebščine in podobne artikole, ki so zaradi ugodnega plasmana na tržišču omogočili tovarni osnovni namen: dostopne cene Igračam in sodobno proizvodnjo po načrtih domačih strokovnjakov.

Da bi tovarna otrokom posredovala zares take Igrače, ki so zanimive in hkrati poučne ter da bi zadostili željam in okusu otrok vseh starostnih stopenj, se je vodstvo tovarne povežalo s pedagogi, ki so z navetili in predlogi učinkovito podprli težnje kolektiva. Splošni interes šol, predšolskih ustanov in posameznikov, ki se obračajo na tovarno, potrjuje pravilno pot, ki jo ubira mlada industrija igrač v Izoli.

STROJEM STREŽEJO LJUDJE
Kljub sodobnemu strojnemu parku in težnji po avtomatizaciji so tudi v Mehanotehniko ljudje nepogrešljivi. Upravljavci strojev, 600 delavcev streže neumornim robotom, ki poslušno oblikujejo določene dele — tako pač, kot si jih je zamislil strokovnjak in tehnični risar za mizo. Ker tovarni trenutno primanjkuje strokovnega kadra, stoji leti pred odgovorno nalogo, saj zahteva proces proizvodnje od vsakega strokovnjaka, da samostojno rešuje naloge v okviru skupnih interesov. Nekatere probleme, predvsem uspešno proučevanje na področju tehnološke priprave in organizacije dela bodo skušali rešiti z osnovanjem samostojne sekcije Društva inženirjev in tehnikov.

POLLETNI OBRAČUN

Na nedavni polletni konferenci sindikalne podružnice Mehanotehnike so dobili delavci poleg polletnega obračuna še številna pojasnila v zvezi z novimi tarifnimi pravilnikom oziroma z izvajanjem posameznih postavk v praksi. Pričakujejo, da bodo predvideno povečanje osebnih prejemkov — za najnižjo kategorijo 14,5% in najvišjo 7,9% — še povečali, kolikor bodo seveda s planom postavljene naloge presegli. Kljub selitvi, ki je močno ovirala potek proizvodnje, ugotavljajo, da je bil čist dohodek po strukturi družbenega plana v primerjavi z lanskoletno realizacijo znatno višji. Sicer zaenkrat kljub najboljši volji še ne morejo izpolniti obveznosti do osebnega dohodka po novem tarifnem pravilniku v celoti. Ker kolektivni še ni uspelo znižati materialnih stroškov proizvodnje kot so pričakovali. Nemalo vpliva na delež čistega dohodka tudi prekomerni škart, reklamirani izdelki in prekomerna odsotnost zaradi bolezni do sedem dni, ki je, kot ugotavljajo, v mnogih primerih neupravičena.

Drugo, dokaj problematično vprašanje, ki so ga obravnavali na polletni sindikalni konferenci, se kaže v preobsežnem osvajanju novih artiklov. Splošno znana formula, da je ekonomsko rentabilna le velikoserijska proizvodnja, prav zaradi tega ne pride do izraza. Zato bodo v bodoče posvetili vsem artiklom tako pozornost, da bodo sami zase na tržišču najboljša reklama in da jih bodo lahko proizvajali v mnogo večjih količinah.

Člani kolektiva Mehanotehnike so tudi ugotovili, da bodo morali posvetiti več pozornosti delovni disciplini. Nova tovarna postavlja namreč pred kolektiv in slednjega člana sindikalno obsežne naloge, ki jim bodo lahko kos le v ustreznim redom in zavestno disciplinno. Zapuščanje delovnih mest bodo na primer omejili le na upravičljive in nujne primere. Medtem ko odbor sindikalne podružnice ugotavlja, da je skušal svoje delo vskladiti z delom organov družbenega upravljanja, se na drugi strani kaže pomanjkljivost v konkretni pomoči tem organom. Sindikalna organizacija bo v bodoče tudi bolj dosledno tolačila sklope UO in DS članom kolektiva, kar bo brez dvoma pospešilo uresničevanje teh sklepov.

Kot doslej bo odbor sindikalne podružnice tudi v bodoče posvetil vso pozornost strokovnemu izobraževanju delavcev, tolačenju tarifnega pravilnika in podobno. Zaradi vse večjega števila zaposlenih bodo poskušali v celoti uveljaviti stanke po oddelkih, da bo slednji član kolektiva spoznaval ob podrobnejšem utrip tega velikega objekta naše mlade industrije igrač.

NAPOVED VREMENA

za čas od 25. septembra do 2. oktobra 1959
Vse kaže, da bo v prihodnjih dneh zaključek pravega poletja. Vremenslovci namreč menijo tako: med 25. in 28. bo še toplo in lepo vreme, nato pa bo nastopilo jesensko deževje in z njim postopna ohladije zraka. S tem pa seveda ni rečeno, da ne bi imeli v oktobru nekaj lepih dni, ko bo temperatura zraka približno okrog 20 stopinj Celzija.

TURIZEM V KOPRU

Ne padec, temveč razveseljiv porast

Po dodatnih statističnih podatkih uradnega izvora je bilo v letošnji sezoni v Kopru (vključno Ankaran) do 1. VIII. 55.981 nočitev, pri tem pa ni všteti niti mladinski turizem, s katerim bi bilo treba prišteti nadaljnjih 14.500 nočitev — skupaj torej ca. 71.000 nočitev! To ni samo znatno več, kakor pa je bilo v našem zadnjem članku pomotoma prikazano, obenem pa tudi kaže, koliko več bi se še lahko nadejali, če bi bilo letos vreme bolj ugodno kot v prejšnjih letih.

Ta uspeh je zato predvsem pomemben opomin našim gostin-

cem in ostalim turističnim delavcem, da s temeljitimi pripravami za prihodnjo sezono res omogočijo vsestransko in zadovoljivo izkoriščanje naših turističnih kapacitet.

Znaten delež inozemskih nočitev (20.152) pa dokazuje, kako važna gospodarska panoga postaja pri nas turizem. Tu moramo namreč računati na devizni priliv ne samo na osnovi nočnin, temveč tudi na vse druge uvožene devize za razne turistične zabave in tudi na tiste, ki jih v večjem ali manjšem obsegu uvozijo enodnevni ali nedeljski izletniki.

F. P.

Razvoj obalne plovbe v Jugoslaviji

Pomorstvo se v Jugoslaviji zadnja leta vedno hitreje razvija. Na prvem mestu je seveda dolga in oceanska plovba, o kateri tudi največ slišimo in beremo, obalna plovba pa živi in se razvija v njeni senci, tih in skoraj neopazno.

Izjemo predstavljata v tem pogledu visoko subvencionirana »Jadrolimnija« za potniški promet vzdolž naše obale in »Jadroslobodna« za tovarni promet, ki je bila pred nedavnim reorganizirana in je imela nove ladje za malo in veliko obalno plovbo.

Ob decentralizaciji pomorskega prometa pri nas je bila »Jadroslobodna« preseljena v Split in je bil na ta način v mestu pod Marjanom postavljen trden temelj za izgradnjo pomorskega gospodarstva po osvoboditvi. V Splitu so namreč ustanovili pred nedavnim novo pomorsko podjetje za prekomorski promet brez ladij in to podjetje se je pred kratkim združilo z »Jadroslobodno« v eno podjetje, ki je obdržalo ime, spremenilo pa registracijo in je iz podjetja za obalni promet postalo tudi podjetje za dolgo in prekomorsko plovbo. Na ta način je Split dobil močno pomorsko podjetje. Pred kratkim je bila doma zgrajena prva prekomorska ladja z 12.000 tonami nosilnosti, eno skoraj tako veliko pa so nabavili v tujini. To je samo začetek. Seveda so ostale tudi vse dotakratne ladje »Jadroslobodne« same nove in moderne enote. Nekaj pa so jih oddali drugim podjetjem, nekatere pa bodo prodali v tujino.

Na prvi pogled je naša obalna plovba izgubila eno podjetje, vendar ni tako, saj je »Jadroslobodna« le napravila svoj odločilen korak naprej v naravnem in logičnem razvoju pomorskega podjetja.

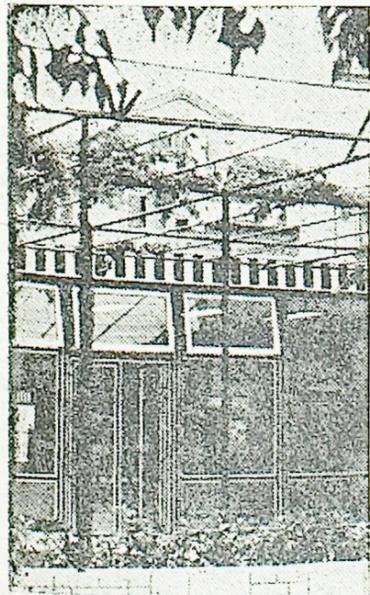
Danes imamo v Jugoslaviji razen naše »Obalne plovbe Koper« še naslednja podjetja za obalno plovbo:

1. »Kvarner« v Umagu,
2. »Lošinjska plovdba« v Malem Lošnju,
3. obalna plovdba »Zadar« v Zadru,
4. obalna plovdba »Sibenik« v Sibeniku,
5. obalna plovdba »Split« v Splitu,
6. »Pelješko-korčulanska« plovdba na Korčuli,
7. obalna plovdba »Dubrovnik« v Dubrovniku,
8. pomorsko podjetje »Brodarstvo« v Hercegovnem,
9. pomorsko podjetje »Lovčen« v Kotoru.

Od navedenih je trenutno najmočnejša »Lošinjska«, ki je bila pred kratkim povečana z vsem plovnim parkom bivše »Obalne plovbe« na Rijeki. Prvotno je kazalo, da bo pripono lošinjsko podjetje reškemu, toda pristojni organi so odločili, da je treba povečati lošinjsko komuno in obnoviti svetle pomorske tradicije navedenega otoka. Reka sama ima pa tri velika pomorska podjetja. »Lošinjski« so poleg tega tudi omogočili gradnjo novih ladij in nabavo nekaterih tako imenovanih polovičnih ladij v tujini.

Ob svoji reorganizaciji je »Jadroslobodna« krepko podprla obe mali podjetji v Splitu in Sibeniku. Obalna plovba v Splitu je prejela 3 železne ladje po 400 ton nosilnosti in 2 po 720 ton, obalna plovba v Sibeniku pa 2 ladji po 400 in 1 po 720 ton nosilnosti. Vse te ladje so bile zgrajene v naših ladjedelnicah po letu 1950. Razvoj navedenih podjetij s tem še ni končan.

Podjetje »Brodarstvo« v Hercegovnem je bilo ustanovljeno v tem mestu zato, da bi pomagalo pri razvoju komune. Prvotno je kazalo, da bo njen sedež v Kotoru. Ker pa sta tam že dve podjetji: »Jugooceanija«, ki je močnejše od naše »Splošne«, in »Lovčen«, so se odločili za Hercegovno. Črnogorska obalna plovba je od vojne mornarice prejela 1500-tonsko železno ladjo, vendar v zelo slabem

Turistično poslovalnico SAP-TURIST BIRO v Kopru prištevajo med najlepše v Jugoslaviji.

Mnoga podjetja so zadovoljna z invalidi

Ob Tednu boja proti tuberkulozi, ki je bil prejšnji teden po vsej državi, je zadevna sekcija pri OO RK v Kopru priredila obširno posvetovanje.

V zvezi z napredkom, ki smo ga v zadnjih letih dosegli v koprskem okraju pri pravočasnem odkrivanju in zdravljenju bolnikov, je upravnik protituberkuloznega dispanzerja dr. Ivo Kastelic uvodoma poudaril, da je družba vložila v to ogromna sredstva, ki gredo v stotine milijonov dinarjev. Saj se je število postelj za tuberkulozne bolnike v koprskem okraju, po obnovitvi Valdoltra, Ankarana in zgraditvi bolnice v Sežani povzpelo od 70 na preko 800. V dispanzerjih so zabeležili lani 41 tisoč rentgenskih pregledov, to je 19 tisoč pregledov več kot leta 1955, medtem ko so fluorografske akcije zajele nad 100 tisoč oseb, BCG akcije pa deset tisoč otrok in mlajših oseb. Razen tega je zdravstvena služba organizirala tudi na deset tisoč patronažnih obiskov na domovih bolnikov.

Na posvetovanju so posvetili največjo pozornost zlasti vprašanju poklicne in socialne rehabilitacije za zdravljenje bolnikov in njihovem postopnemu vključevanju v normalno življenje. Nekaj so v tem že dosegli v bolnici Valdoltra, kjer izdelujejo bolniki pod strokovnim vodstvom razne predmete, kot igrače, lesene škatle in podobno, medtem ko v se-

žanski bolnišnici pripravljajo nove prostore za delovno terapijo.

Ko so govorili o zaposlitvi tuberkuloznih invalidov, so zlasti poudarili potrebo po bolj koordiniranem delu vseh organov, organizacij in društev, ki se ukvarjajo s temi vprašanji. Dobro so ta problem rešili v Postojni, kjer so na tamkajšnjem protituberkuloznem dispanzerju uvedli posebne socialne dneve. Kadar je potrebno, se zberejo na sestanku predstavniki zdravstvene službe, Rdečega križa, stanovanjske komisije, urada za delo in podobnih organov, ki skupno proučijo vprašanje invalida, njegove gnotne in stanovanjske težave, možnost zaposlitve ali prekvalifikacije ter skupno poiščejo najboljšo rešitev. Predsedki, ki se skrivajo pod parolo »podjetje ni socialna ustanova«, niso upravičeni in največkrat zelo krivični. V tovarni »Mehanotehnika« v Izoli, ki zaposluje 38 invalidov, so namreč povedali, da so vsi ti produktivni in da je njihov odnos do dela še boljši kot pri zdravih delavcih in uslužbencih. Podobne odgovore so dali tudi v rudniku Sečovlje, v podjetju LIP v Ilirski Bistrici, v Telekomunikaciji Sežana in drugod.

Problem zaposlitve invalidov bo v znatni meri lahko reševal tudi pred nedavnim ustanovljeni Zavod za zaposlovanje invalidov. Zavod bo svoje prve delavnice uredil v Piranu, kjer

bodo izdelovali razne predmete iz plastičnih mas v kooperaciji z Mehanotehniko v Izoli in s podjetjem Iplas v Kopru. Možnosti za ustanavljanje takih delavnic je v okraju še več. V podjetju Topol v Ilirski Bistrici so n. pr. pripravljene prispevati delavnici tudi material za izdelovanje embalaže ter zagotoviti prodajo. Možnosti sodelovanja bi bile tudi z upravo postojnske jame, za izdelovanje raznih spominčkov za turiste in podobno. O vsem tem bo treba še razmisliti.

n. k.

REŠITEV ZADNJE KRIZANKE

Vodoravno: 1. postovka, 9. spaka, 14. eskadroni, 16. valat, 17. Scala, 18. Stol, 20. Gale, 21. tat, 22. Emonec, 24. din., 25. Ir, 26. Loren, 28. tarifa, 30. kadet, 31. Milan, 32. Kastav, 34. Tunis, 35. B(rigitte) B(ardot), 37. ara, 38. kamela, 40. RUR, 41. Novi, 43. Nana, 44. kvota, 46. omega, 48. potoričen, 50. narod, 51. Rimšiče.

Navpično: 6. V(jekoslav) R(užič).

KOPER — 25., 26. in 27. septembra francoski barvni cinemascope film PEVEC IZ MEKSIKA; 28. in 29. septembra jugoslovanski film SKOZI VEJE NEBO; 30. septembra in 1. oktobra ameriški barvni film RANC PREKLETIH.

IZOLA — 25. septembra sovjetski film CELKAS; 26. in 27. septembra jugoslovanski film SKOZI VEJE NEBO; 28. in 29. septembra ameriški barvni film RANC PREKLETIH; 30. septembra in 1. oktobra ameriški barvni cinemascope film V 80 DNEH OKROG SVETA.

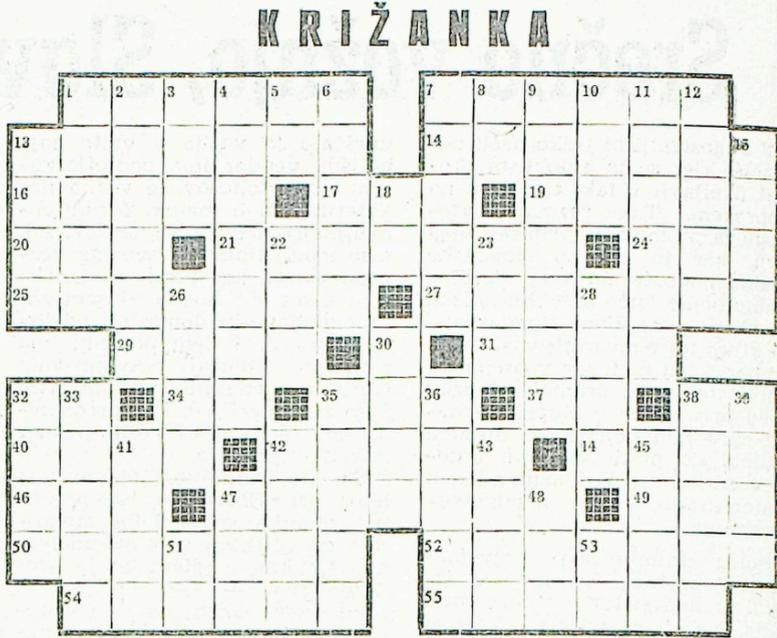
SKOFIJE — 27. septembra francoski film PEVEC IZ MEKSIKA.

SMARJE — 26. septembra sovjetski film CELKAS.

POSTOJNA — 25., 26. in 27. septembra ameriški barvni cinemascope film NA SVIDENJE RIM; 29. in 30. septembra angleški barvni film PLAVOLASA ZAPELJIVKA.

PRESTRANEK — 26. in 27. septembra ameriški film VELIKA NOĆ CANSANOVE, 30. septembra in 1. oktobra italijanski film KRUH, LJUBEZEN IN LJUBOSUMJE.

SEŽANA — 26. in 27. septembra ameriški film RAZKOŠNA JAHTA; 29. in 30. septembra francoski film NENAVADNA BAJKA; 1. in 2. oktobra mehiški film UPOR OBSENCJEV.

Vodoravno: 1. glavno mesto Španije, 7. del prirodnih znanosti, 13. tančica, 14. bogovi lju-bezni, spremljevalci boginje Venerne, 16. mesto v južni Turčiji, 17. čebula, 19. stil evropske umetnosti in kulture od konca XVI. pa do srede XVIII. stoletja, 20. ostrska skala v morju, 21. sredstvo za polajšanje, 24. jezik črncev Bantu v severni Rodeziji, 25. največji polotok na svetu, 27. hrvaško moško ime, 29. uradna telegrafska agencija ZSSR v Moskvi, 31. sprimek snega, 32. reka v Sibiriji, 34. skrajni konec koptine v morju, 35. hoja, 37. kvartopirski izraz, 38. slovenski tednik, 40. širna puščava v Mongoliji in Kitajski, 42. enočleni matematični izraz, 44. tuje žensko ime, 46. ura (ital.), 47. naočnik za eno oko, monokel, 49. moški pevski glas, 50. diferenca, 52. složnost, povezanost, 54. znameniti franc. romanopisec »Blišč in beda kurtizan«, 53. ozek polotok Indokine.

Navpično: 1. slovenski pisatelj in prevajalec (Janko, zgodovinski roman »Sveta zemlja«, 2. pristoj, naprava, 3. divji, pust svet, ruša, 4. praktičen človek, 5. veznik, 6. daljava, oddaljenost, 7. orientalski asket in čarovnik, 8. začetnici avtorja epske pesnitve »Smrt Smail-age Čengića«, 9. ljudski naziv za dentista, 10. grška boginja jeze, 11. alžirska filmska igralka, ki smo jo videli v filmu »Izobčenec z otokov«, 12. koralni otoki, 13. plazilec, 15. grški bajeslovni letalec, 18. mrčes, 22. medmet za priganjanje volov, 23. loščilo, 26. mesto na jadranski obali južne Italije, 28. nemška tovarna avtomobilov, 30. upravno središče Zahodne Nemčije, 32. ime skladatelja Stravinskega, 33. druga najvišja gora Jugoslavije, 35. rimski pesnik satir in od (Flaccus), 36. vtis, občutek, zaznava, 38. izmerjena črta za gradnjo ceste ali železnice, 39. možev ali ženin oče, 41. vojaško oporišče, 42. zmleto žito, 43. najnovjši kroj ali noša, 47. vzdevek ameriške filmske igralka Elizabeth Taylor, 48. afri-

ski veletok, 51. enaka soglasnika, 53. predlog.

NEDELJA, 27. septembra: 8.00 Kmetijska oddaja: »Združevanja investicijskih skladov — Izpolnjevanje proizvodnih planov KZ koprške in goriške občine — Priprava za razvoj živinoreje v Vremšici — Dan kmečke mladine v Brdih« — 8.30 Z narodno pesmijo v nedeljsko jutro — 9.00 Naša reportaža: »Jubilejni dan anhovskih cementarjev — 9.15 Zabavni zvoki — 13.30 Sosedni kraji in ljudje — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Za vas smo izbrali spored zabavnih melodij.

PONEDELJEK, 28. septembra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Pisana paleta zabavne glasbe — 14.30 Sportna oddaja — 14.40 Izbrane melodije — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Beneške narodne pesmi.

TOREK, 29. septembra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Odlomki iz oper — 14.30 Sola in življenje: »Tončka je povzelo« — 14.50 Glasbena medigra — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Z narodno pesmijo in plesom po domovini.

SREDA, 30. septembra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Kulturni zapiski: »Potujoče knjižnice za naše podeželje« — 14.40 Narodni odmevi — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.40 Primorski pevski zbori.

ČETRTEK, 1. oktobra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Operetna glasba — 14.00 Glasba po željah — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba, vmea reklame — 15.30 Dalmatinske popevke.

PETEK, 2. oktobra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Od melodije do melodije — 14.30 Poje zbor RTV Beograd — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Domače aktualnosti: »Kako je s plačevanjem davčnih obveznosti?« — 15.40 Igrata godbi zagrebške vojne oblasti in LM Ljubljane.

SOBOTA, 3. oktobra: 7.15 Glasba za dobro jutro — 7.30 Vesti — 13.30 Vesti — 13.40 Kmetijski nasveti — 13.45 Popevke in ritmi od tu in tam — 14.00 Iz albuma priljubljenih melodij — 15.00 Vesti — 15.10 Zabavna glasba — 15.30 Iz naših kolektivov — 15.50 Glasbena medigra.

P/l »BIHAC« je 14. septembra priplul v Pulj, kjer je v ladjedelnicah »Uljanik« na rednem popravilu v suhem doku.

M/l »BLED« je 19. septembra odplula iz Norfolka.

M/l »BOHINJ« je danes, 25. septembra, priplula iz Londona v Charleston (ZDA), kjer manipulira s tovorom.

P/l »DUBROVNIK« je 10. septembra odplula iz Baltimora (ZDA) v Jugoslavijo in prispe na tej poti 28. septembra v Gibraltar.

M/l »GORENJSKA« je 20. septembra priplula z Reke v Porto Marghera (Benetke).

P/l »LJUBLJANA« je 19. septembra priplula v Split, kjer razklada.

M/l »MARTIN KRPAN« je 19. septembra odplula za Lattakijo, Beyrouth in Aqabo.

P/l »NERETVA« je 3. septembra plula skozi Suez na poti na Japonsko.

M/l »PIRAN« je 10. septembra odplula iz Londona za Newark in Filadelfijo (ZDA).

P/l »POHORJE« je na poti iz Azije v Jugoslavijo pristala 22. septembra v Adenu.

P/l »ROG« je 18. septembra odplula iz Shanghaja s tovorom za Jugoslavijo.

P/l »ZELENGORA« je 18. septembra plula mimo Gibraltarja na poti v ZDA.

NOVI FILMI PRI »VESNI«

Slovensko distribucijsko podjetje »Vesna-film« je odkupilo za letošnje sezono nekaj dobrih in znanih filmov. Tako najdemo na seznamu ameriški film »Starec in morje« po znanem Hemingwayevem delu, za katerega je dobil Nobelovo nagrado in v katerem je ustvaril igravec Spencer Tracy prepričljiv lik starega ribiča. Dalje so odkupili tudi jugoslovanski film »Osma vrata« režiserja Tanoherja, najnovjši slovenski film »Tri četrte sonca« režiserja Bačiča, zahodnonemški film »Prfokse in ameriško burlesko« »Nekateri so za vroče«, v kateri igra glavno žensko vlogo Marilyn Monroe.

DVOKOLESA od 7.000.— dalje, **CIKLOMOTORJI** od 44.000.— dalje ter **VESPE** in **MOTORJE**, nove ter rabljene, Vam nudi tvrdka **MARCON, TRST, Ulica Pietà 3** in nova trgovina na **Trgu ospedale 6**. Pošljamo darilne pakete za Jugoslavijo.

COTTUR — dvokolesa »COTTUR«, »BIANCHI«, »LEGNANO«. Ciklomotorji — Moto M. V. Nadomestni deli za dvokolesa, — ciklomotorje, — Vespe, — Lambrette, — Moto-colibri »Puch«.

PRODAM po zelo ugodni ceni skoraj nov čevljarski šivalni stroj znamke »Singer«.

Viktor Luša, Tomšičeva 12, Piran.

IŠČEMO opremljeno ali prazno sobico za uslužbenko, v Kopru ali Smededu. Ponudbe na: Mestna hranilnica, Izola.

ZAMENJAM udobno in lepo dvosobno stanovanje v centru Beograda, površina 45 m², trofazna električna napeljava in bojler, za ustrezno v Kopru, Izoli, Portorožu ali nekje v bližini morja v Slovenski Istri. Resne ponudbe pod »Takoj« na upravo lista.

HIŠICO z DVOSOBNIM STANOVANJEM, s pritliklinami in vrtom v Hrvatinih zamenjam s kakršnim koli stanovanjem v Kopru. Božidara Žagar, »Primorski tisk« (centralno skladišče) Koper.

Prodam motorno dvokolo znamke »Guzzi« 500 ccm po zelo ugodni ceni. Gregorič. Tomažičev trg št. 4, Koper.

Barba Vane pravi...

Najprej odgovor na vprašanje, ki sem ga pred časom postavil prizadetim zaradi najemnine v gozdarski hiši Vrh Korena. Oglasili se sicer niso prav vsi prizadeti, ker se jim verjetno zdi, da je bolje poslati nepoučenega človeka po kostanj v žerjavico, kot pa da bi sami pogumno in na pravem mestu postavili vprašanje. V omenjeni zadevi je podjetje Gozdno gospodarstvo iz Postojne poslalo tole tolmačenje:

»V zadevi se ne gre za vprašanje najemnine, temveč za vprašanje terenskega dodatka, katerega prejema gozdarski tehnik, zaposleni pri urejanju gozdov na področju Javornika, stanujejo pa v gozdarski hiši Vrh Korena. Kot terenski uslužbenci prejema na dan 900 dinarjev terenskega dodatka, ki pa se v smislu Uredbe o terenskih dodatkih in člena 49 Tarifnega pravilnika podjetja zmanjša za 10 odstotkov, če je terenskem osebnju na terenu

preskrbljeno stanovanje, in 20 odstotkov, če je preskrbljena razen stanovanja tudi hrana.

V navedenem slučaju je prizadetemu osebnju preskrbljeno stanovanje s potrebno posteljino v gozdarski hiši Vrh Korena in je vsled tega terenski dodatek znižan v smislu predpisov.»

Verjamem in prepričan sem, da bo po vsem tem jasno vsem prizadetim, kako zadeva stoji, vsekakor pa so na postavljeno vprašanje dobili ustrezen odgovor. Če z njim niso zadovoljni, pa se lahko obrnejo še na pravno službo v podjetju ali še kam drugam, če mislijo, da so prikrajšani.

Nehote sem se ondan spotaknil ob gostilno Ivana Ravbarja iz Dola pri Vogljah na Sežanskem. Prav na meji je ta Lukulov hram in vsak dan in posebej ob nedeljah vedno poln turistov — jedcev in pivcev v glavnem z one strani meje. Vse bi bilo v redu in meni ne bi bilo treba jezika stegati, če

ne bi bila ta hiša jedaca in pijaca tako na smrt skregana z otro Higiemo. Nobena čudna reč ni, najti v juhi šop plavih las ali na kruhu kaka poseben postalek, ki sicer ne spada nanj. In če se potožiš, potem navadno dobiš pod nos: »Pa bi bil šel naprej! Kdo te pa tepe po ušesih, da moraš prav tukaj stresati svojo sitnost! Kaj je treba kazati še drugim, če človek kaj najde v juhi, kar ne spada tja! Tako je!«

Jaz sem jo tudi res pobral naprej. Mimogrede sem še videl, kako se Tržačani v krilih in hlačah vrtijo okoli štedilnika in molijo svoje nosove v lonce — kaj je potem kaj čudnega, če sem našel tiste lase v juhi? Bo treba tisto »štarijo« le malo urediti in »zrihati«, da bo postala res čedno Bakhovo svetišče in ne navadna beznica, v kateri se zdaj sicer vsega dobi, užije pa v nemogočih razmerah.

Na zalogi jih imam še nekaj iz Kozine in okolice, vendar bom tiste prihranil za vsako silo za prihodnjič. Na svidenje torej prihodnji petek in lepo pozdravljeni do tedaj!

Vaš Vane

KOMISIJA ZA SKLEPANJE IN ODPOVEDOVANJE DELOVNIH RAZMERIJ PRI OBRTNEM GRADBENEM PODJETJU »OBNOVA« Izola

razpisuje delovno mesto za:

SLIKARSKO-PLESKARSKEGA MOJSTRA

za vodenje samostojnega obrata. Ponudbe pošljite na upravo podjetja

SLOVENSKA NOGOMETNA LIGA

Prva točka za Izolo

V tretjem kolu slovenskega nogometnega prvenstva je Izola igrala na domačem igrišču neodločeno z ljubljanskim »Graficarjem« 1:1 (1:0), Nova Gorica pa je izgubila doma s kranjskim Triglavom s 4:5 (1:0).

Na igrišču Izole se je ob lepem vremenu zbralo okrog 800 gledalcev. Sodniku Radonjiču iz Ljubljane sta se moštvi predstavili takole:

IZOLA: Lesjak, Gabrijelčič, Lukin, Sargo, Radovič, Muženič, Černe, Borojevič, Prašnikar in Kren;

GRAFIČAR: Blatnik, Fičko, Zabukovec, Čebular, Smole, Belinger, Mihelič, Čučnik, Podobnik in Hanžič.

Izola je začela z močnimi napadi in že v deveti minuti je dosegel Kren iz gneče vodilni gol. Po vodstvu domačinov so se vrstili izmenični napadi, pri katerih sta obe enajstorici zamudili ne-

DVOJNI USPEH PINTARJA NA MOTORNIH DIRKAH V NOVI GORICI

V nedeljo so bile v Novi Gorici avtomotodirke, ki so veljale tudi za republiško prvenstvo. Na novogoriških ulicah se je zbralo okrog 10.000 ljudi, ki so z zanimanjem sledili ostrim bojem med najboljšimi slovenskimi motoristi. Največ uspehov je imel jugoslovanski prvak Leon Pintar, ki je zmagal v kategoriji motorjev do 250 ccm in v kategoriji specialnih motorjev do 500 ccm. Postavil je tudi nov rekord proge s povprečno hitrostjo 96,2 km na uro. Od domačih tekmovalcev je bil najboljši Belinger iz Nove Gorice, ki je zmagal v kategoriji avtomobilov do 750 ccm.

Postojnske beležke

Komisija za šport pri šolskem komiteju LMS na gimnaziji v Postojni je izdelala obsežen načrt športnega življenja dijaške mladine v šolskem letu 1959/60. Posamezni razredi so že začeli tekmovati po točkovnem sistemu v gimnazijski nogometni, košarkarski, strelski in šahovski ligi. Tudi v preteklem šolskem letu je bila komisija za šport najbolj delavna na postojnski gimnaziji. Poleg številnih internih tekmovalcev na zavodu je organizirala tudi športna srečanja postojnskih dijakov z idrijskimi, novogoriškimi in kočevskimi.

Enajstorica NK »Postojna« je odigrala pred 300 gledalci prijateljsko nogometno tekmo z moštvom garnizije JLA v Postojni. Po odličnem začetku in vodstvu vojaške ekipe s 3:1 v prvem polčasu se je dvoboj končal neodločeno s 3:3.

Postojnske strelske družine so začele s prostovoljnim delom graditi strelišče za malokalibrsko puško na Soviču. Sredstva za novi objekt, ki bo pomenil v nadaljnjem razvoju strelskega športa na Postojnskem pomembno pri-

kaj zelo zrelih priložnosti. Rezultat prvega polčasa v glavnem ustreza dogodkom na igrišču.

V prvih dvajsetih minutah drugega polčasa je bila Izola popoln gospodar na igrišču. Vendar je prav tedaj padel gol za goste. V edinem prodoru so gostje zaradi prekrška streljali kazenski udarec z razdalje 30 metrov in Fičko je zadel zgornji levi kot. Strel sicer ni bil močan, vendar je žoga padala v paraboli in je bil vratar Izole, ki so ga pokrivali soigralci, brez moči.

Po tem голу je Izola nadaljevala z napadi, vendar so gostje zgotostili obrambo in jih v kati zatrli. Sicer je imela Izola še zmeraj nekaj možnosti, ki pa so jih nespretni napadalci (zlasti Borojevič) zapravili. Glede na dogodke na igrišču bi Izola zaslužila zmago.

Najboljši igralec pri domačinih je bil Lukin, pri gostih pa se je odlikoval Podobnik. Sodnik Radonjič je sodil z manjšimi napakami, ki pa niso bistveno vplivale na izid.

Tekma z Graficarjem je pokazala, da je moštvo Izole v resni krizi. Zdaj so brez petih najboljših igralcev, ker so odšli k vojakom, oziroma so poškodovani. Zdi se, da je vodstvo napravilo napako, ker ni pravočasno vključevalo mladih igralcev v prvo moštvo.

Precej drugačen potek pa je imela tekma v Novi Gorici, kjer

dobitev, bodo prispevali iz občinskega fonda za gradnjo športnih objektov in bodo znašala nad pol milijona dinarjev.

Prvotno zamišljeno gradnjo modernega strelišča za vsa orožja, čigar stroški izgradnje bi znašali nad 15 milijonov dinarjev, je komisija za športne objekte pri občinskemu svetu za telesno vzgojo v Postojni iz upravičenih razlogov zavrnila.

POPRAVEK

Prejeli smo od jadranskega kluba »Jadro« v Kopru popravek, iz katerega izhaja; da je Brodarska zveza Slovenije po pritožbi prvotno kazen enomesecne prepovedi nastopanja postrila, tako da Marij Cerkevnik ne bo smel pol leta nastopati na jadralskih tekmah. Popravek se glasi: »Upravni odbor JK »Jadro« Koper popravlja vest o kaznovanju Marija Cerkevnik iz Kopr (Slovenski Jadran dne 21. VIII. 1959).

V omenjenem članku je rečeno, da je bil tovariš Cerkevnik kaznovan zaradi disciplinskih prekrškov z enoletno prepovedjo udeležbe na jadralskih prireditvah, kar pa ni točno. Dejansko je bila izrečena kazen enomesecne prepovedi udeležbe na jadralskih prireditvah od strani disciplinske komisije JK »Jadro« Koper. Brodarska zveza Slovenije pa je na svoji seji dne 15. IX. 1959 prvotno kazen razveljavila in izrekla novo kazen — s prepovedjo nastopanja na vseh tekmovalnih za dobo 6 (šestih) mesecev. To je dokončna kazen.

Koliko časa še športno mrtvilo v Pivki

Kakor je znano, je v Pivki že nekaj časa športno mrtvilo. Nekateri pravijo, da je temu vzrok nedelavnost Partizana. Toda iz razgovora med našim sodelavcem in odbornikom pivškega Partizana Francem Zrimškom bomo videli, da imajo tudi vrsto težav, ki jih je zelo težko premagati.

Ali bi mi lahko navedli glavne vzroke, da se športno življenje pri vas nikakor ne more razviti?

Naše društvo je v začetku dobro delalo, v zadnjih letih pa je res vse skupaj zamrlo. Vzrok je predvsem v tem, ker nimamo več telovadnice. Ob prenovitvi tovarne Javor smo morali namreč zapustiti sindikalno dvorano tega podjetja, ki nam jo je tovarna odstopila za namestitev našega telovadnega orodja. Zdaj nimamo nobenega prostora za načrtno delo, kar se pozna zlasti pozimi.

Ali se ne bi dalo morda nekoliko organizirati mladino vsaj v poletnih mesecih?

Poletni meseci so v Pivki dejansko le štirje, od tega sta dva meseca šolske počitnice, ko gre mladina na svoje domove. Za sistematično delo bi torej prišla v poštev le dva meseca, in sicer eden pred in eden po počitnicah. Da nismo teh dveh mesecev izkoristili, je res naša krivda. Toda delo nas opravičuje dejstvo, da se človek ne loti z veseljem dela,

so domačini ostali spet praznih rok. Tokrat je bil njihov poraz nezasužen, saj so bili vsi tekmo v premoči. Toda zaradi dveh avtogolov je končno zmaga pripadla gostom. Po nedeljski igri so deč (če izvzamemo slab dan nekaterih obrambnih igralcev) je Nova Gorica prebolela začetno krizo in lahko od nje pričakujemo v prihodnjih kolih prve točke.

V prihodnjem kolu bo gostovala Izola v Trbovljah, kjer se bo pomerila z Rudarjem. Nova Gorica pa bo igrala v Ljubljani z Graficarjem. Vsaka točka s tujih igrišč bi bila seveda že pomemben uspeh primorskih enajstoric.

Lestvica:

Branik	3	3	0	0	13:3	6
Triglav	3	3	0	0	10:4	6
Rudar	3	2	1	0	12:2	5
Maribor	3	2	0	1	4:3	4
Ljubljana	3	2	0	1	7:8	4
Kladivar	3	2	0	1	8:10	4
Sobota	3	1	0	2	5:3	2
Graficar	3	0	2	1	2:6	2
Krim	3	0	1	2	1:2	1
Izola	3	0	1	2	3:0	1
Nova Gorica	3	0	0	3	7:15	0
Ilirija	3	0	0	3	1:9	0

PRED ZADNJIM KOLOM JESENSKEGA KOŠARKARSKEGA PRVENSTVA

Postojnčani so presenetili

POSTOJNA : TRIGLAV 53:48 (26:21)

Ljubitelji košarke so sprejeli nedeljska izida naših predstavnikov v republiških košarkarskih ligah z deljenimi občutki. Partizan iz Ilirske Bistrice je gostoval na moščanskih tleh v Ljubljani, kjer se je srečal v derby tekmi za naslov prvaka II. slovenske lige z istoimenskim tamkajšnjim moštvom. Po srditi borbi so zmagale Moste z rezultatom 61:60. Pridamo naj, da je Tekmovalna

komisija pri KZS pred dnevi ugodno rešila protest Il. Bistrice na izgubljeno tekmo v Domžalah in tekmo verificirala z rezultatom 20:0 p. f. v korist Ilirske Bistrice.

REVANŽA ZA PORAZ V KRANJU

Medtem pa je prišlo v nedeljo v Postojni do nepričakovanega poraza Triglava iz Kranja. Tek-

mo v Gregorčičevem drevoredu si je ogledalo le kakih 150 gledalcev, domači Partizan pa je prišel v zapoznelem finišu do prvih točk, ki pa ga ne morejo v nobenem primeru več rešiti izpada iz prve republiške lige.

Tekma, ki sta jo z manjšimi napakami sodila Lavrič iz Ljubljane in Prinčič iz Postojne, je bila vseskozi tipično prvenstvena in ostra, čeprav sta se oba nasprotnika borila le še za prestiž. Vendar so bili domačini za spoznanje boljši in je zato rezultat 53:48 v njihovo korist povsem realen. Koše za Postojno so dosegli Bajc 2, Tavčar 23, Makarovič 4, Lipovž 6, Jurca 8 in Pelaschier 8. Najboljši igralec tekme je bil Peter Tavčar, ki je hkrati z 262 doseženimi koši najboljši strellec v ligi, slede pa mu Repanšek (Svoboda) in Dolinšek (Odrad). V zadnji jesenski in ob enem poslovljni tekmi v prvi ligi bodo Postojnčani nastopili v nedeljo v Ljubljani proti vodečemu Odradu. Vsak drugačen izid od poraza bi pomenil letošnje največje presenečenje v kvalitetnem slovenskem prvenstvu.

DVA KANDIDATA ZA PRVAKA

V okrajni košarkarski ligi je v petek v Izoli gostovalo mlado moštvo Postojne in srečanje izgubilo z 59:44 (27:22); v Sežani pa sta se srečali moštvi Partizan iz Sežane in Pirana. To je bil eden najslabših dvobojev v okrajni ligi. Zmagal je Piran z minimalno razliko 49:42 (22:15), najboljši strellec tekme pa je bil Pirančan Jeličič (18).

Moštva so se na neuradni lestvici (Postojna B in Ilirska Bistrica B igrata izven konkurence) razvrstila v temle redu: Koper 15, Izola 14, Piran 7, Ilirska Bistrica B 6, Sežana 6 in Postojna B 5. Uradna lestvica nudi pred zadnjim kolom naslednjo sliko:

Koper	5	4	1	0	349:244	(+ 105)	9
Izola	5	3	1	1	330:244	(+ 86)	7
Piran	6	3	0	3	335:356	(- 21)	6
Sežana	6	0	0	6	218:388	(- 170)	0

V edini preostali tekmi letošnjega prvenstva v okrajni ligi se bosta pomerila za prvo mesto v nedeljo v Kopru moštvi domačih in Partizana iz Izole. Zmagovalca srečanja je vnaprej težko napovedati, vendar tiče vse prognoze na strani Koprčanov, ki so trenutno močnejši od svojih sosedov. Pa tudi sicer bi morali Izolani, če bi hoteli osvojiti prvenstvo, zmagati z najmanj 20 koši razlike, kar pa je zanje v gosteh nedosegljivo. Mik-

USPEH PRIMORSKIH ROKOMETAŠEV

Tokrat brez poraza

V nedeljo so se nadaljevala tekmovalna v republiški moški in ženski rokometni ligi. Primorski zastopniki so tokrat odšli z igrišč neporaženi. Moški ekipi Kopa in Ajdovščine sta igrali neodločeno, ženska ekipa Kopa pa je premagala kranjsko Mladost. Ženska ekipa Pirana je bila prosta.

Branik—Ajdovščina 17:17. Nihče ni pričakoval, da bodo Ajdovci prinesli iz Maribora dragoceno točko. Branik je veljal za favorita, ki bo zmagal z okrog desetimi goli razlike. Borbeni gostje pa so se do zadnje minute upirali porazu in končno iztrgali točko nemu najboljših slovenskih rokometnih klubov.

Koper—Mladost (Kranj) 19:19. To je bila zelo napeta tekma, ki je navdušila občinstvo. Obe ekipi

sta igrali hitro in duhovito in tudi s precejšnjo mero tehničnega znanja. Koper je bil nekoliko boljši in bi zaslužil zmago. Žal pa je tehnični vodja Koprčanov napačno ocenil dogodke na igrišču ter ni zaprl igre, ko so Koprčani minuto pred koncem vodili z dvema goloma razlike. Tako so gostje s skrajnim naporom v zadnjih sekundah izenačili.

Koper—Mladost (ženske) 9:6. Koprčanke so zaslužno zmagale. Bile so hitrejšje v napadu in tudi tehnično boljše od Kranjčank. Zlasti se je odlikovala Urbančičeva.

ODBOJKA

PRIMORSKA IMA 2 ZASTOPNIKA V KVALIFIKACIJAH ZA VSTOP V PRVO REPUBLIŠKO LIGO

V nedeljo so bila na sporedu zadnja srečanja v drugi republiški ligi. Primorska zastopnika Izola in Kanal sta v svojih skupinah osvojila prvi mesti ter si tako priborila pravico nastopa v kvalifikacijah za vstop v prvo republiško ligo.

Izola je na domačem igrišču premagala Črnuče s 3:2. V prvih 4 setih je bilo vprašanje zmagovalca povsem odprto, v zadnjem setu pa so bili domačini povsem v premoči ter zmagali s 15:6. Kanal je imel tokrat zelo težavno nalogo, saj se je moral pomeriti na Vrhniki z rutinirano ekipo. Proti pričakovanju so Kanalčani z odlično igro zmagali s 3:0.

Kaže torej, da se odbojki na Primorskem obetajo lepši časi. Čeprav sta novince, sta Izola in Kanal osvojila prvi mesti v drugi republiški ligi, kar je brez dvoma največje presenečenje letošnjih odbojkarških tekmovalj v Sloveniji.

za katerega veš, da ga boš moral kmalu prekiniti.

Kljub velikim težavam ste si telesnovzgojni delavci najbrž le pripravili kak načrt, kako bi sedanje stanje izboljšali?

Perspektive niso tako črne, kakor kaže na prvi pogled. Z zgraditvijo osemletke bomo prišli tudi do telovadnice, s čimer bo rešen osnovni problem. Do takrat pa bomo morali storiti več kakor smo doslej v okviru danih možnosti. Prva stvar bo, urediti pokrit prostor, kamor bi začasno namestili naše telovadne rekvizite. Potrebno bo tudi razširiti upravni odbor Partizana z aktivnimi odborniki, ki bodo povežali mladino okrog odbojke, košarke in nogometa, saj je za te športne panoge precej zanimanja in tudi igrišča imamo. Sicer pa prav zdaj pripravljamo izredno zasedanje društva, na katerem se bomo pomenili o vseh teh problemih.

Afrika - zibelka človeštva

Da bi to dokazala, se že mnogo let trudita arheologa Leakey, kuratorja v prirodoslovnem muzeju v Nairobi, Kenija. Sredi letošnjega poletja je arheologinja našla v globeli Olduvaj okrog 600.000 let staro človeško okostje in ob njem grobo orodje, ki dopušča domnevo o človeški civilizaciji. O tem sta poročala na nedavnem afriškem kongresu v Leopoldvillu, ki se ga je udeležilo nad 60 vodilnih antropologov. Leakey sta že pred enajstimi leti odkrila prokonzulovo lobanjo, to je nad 25 milijonov let staro

opičjo lobanjo, ki ima človeku bolj podobne poteze od današnjih. To je bila tedaj znanstvena senzacija. Doselej najstarejšo prazgodovinsko najdbo, pekinškega človeka, cenijo na pol milijona let. Zdaj so se obrnile oči arheologov in antropologov na črni kontinent — dozdevno zibelko človeštva.

PISAN KRUH

Neka angleška pekarna je pričela s peko pisanega kruha. Naprodaj ima kruh v zeleni, rumeni, marelični, rožnati in beli barvi. Hkrati preizkuša recepte za izdelavo kruha z okusom po bananah, jagodah, po siru in tudi po čebuli. Svoje nove izdelke priporoča z geslom: »Pisan kruh v vednem soredju z namiznim prtom!«

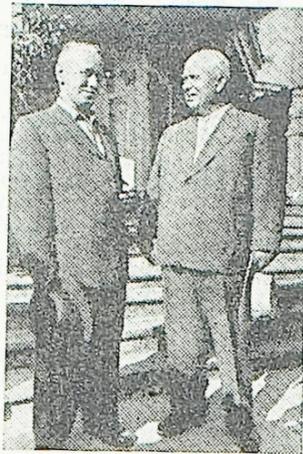
STORKLJE HITIJO NA JUG

Zgodnjo in mrzlo jesen napovedujejo ptičeslovci, ker so storklje že v drugi polovici avgusta pričele zapuščati severne pokrajine, kar je izredno zgodaj. V šlezvig-holštajnski vasi Bergenhusen, ki velja za pravcato naselje storkelj, so se mlade storklje dvignile že skoraj sredi avgusta, teden dni kasneje pa so jim sledile še stare v smeri proti jugu.

POROČNA EPIDEMIJA

Pretekli ponedeljek je bilo v obalnem naselju Carradano med Genuo in Spezio veliko slavnje. Vsak drugi vaščan je praznoval poroko. Angelo in Maria Callegari sta slavila diamantno, dvanajst drugih zakonskih parov pa zlato poroko. To je bilo sicer le 26 oseb, praznovalo pa je z njimi nad 500 otrok, vnukov, vnukinj, nečakov, tet in stricev. Za ostalo polovico vaščanov je bilo to dobrodošel povod, da so tudi oni preživeli dela prost dan.

V zadnji številki smo opisali usodo miss Paddy Watson, 30-letne angleške učiteljice iz Londona, ki se je v Italiji zaljubila v nekega pustolovca, se z njim javno zaročila, potem pa ugotovila, da je njen Romeo, zidar Ortensio Ceccatini iz Sora pri Rimu, oženjen in oče petih otrok. Učiteljica se je vrnila v London, kjer je ugotovila, da kljub vsemu ne more živeti brez Ceccatinija. Ker je zaradi zgodbe in zamude v službo bila ob svoje mesto v šoli, se je vrnila v Italijo k Romeu, ki pa se noče ločiti od svoje družine.

Na svoj obisk v ZDA je vzel sovjetski premier Nikita S. Hruščev s seboj med drugim spremstvom tudi sovjetskega pisatelja Mih. A. Solohova, ki ga pri nas poznamo zlasti po romanu Tihi Don. Na sliki Hruščev pri Solohovu na njegovem domu v vasi Vešenskaja na Donu.

Spet ena kraljevska zapuščina na dražbi. Tokrat imetje bivšega iraškega kralja Feisala, ki je izgubil življenje v lanski iraški revoluciji. Seveda ne imetje v Iraku, ki mu je bilo tako in tako zaplenjeno, marveč je na dražbi njegova vila in njena oprema v Londonu. Med drugim je med dražbenimi predmeti tudi dragocen Rolls-Royce z gornje slike.

MORSKE IN SLADKOVODNE RIBE

Ze nekaj let izvažata pomorska Jugoslavija več sladkovodnih kot morskih rib. Tako je v prvih štirih mesecih tekočega leta izvozila 311 ton morskih in 631 ton sladkovodnih rib. Vrednost slednjih je presegla morske za polnih 52 milijonov dinarjev. Najbolj se je povečal izvoz krapov. RIBE izvažamo največ v obe Nemčiji, Avstrijo, Italijo, Svico in Francijo.

NEVSAKDANJI KUJAR

Ko je bil ameriški prezident Eisenhower še mlad častnik s skopo plačo, je od časa do časa skušal razbremeniti svojo »mami« s tem, da je on skuhal kosilo. Kuhanje je še danes njegov konjiček — »Hobby« — kot pravijo Američani. Da bi pri tem ne motil domače kuharice, mu je preudarna soproga pripravila majhno, z vsemi pridobitvami sodobne tehnike urejeno zasebno kuhinjo, kjer se prvi mož ZDA nemoteno lahko posveča tej nedeljki zabavi.

SAHARSKÉ RIBE

Da so pod neskončno afriško puščavo Saharo obsežne podtalne vode, je znano že dolgo. Daleč proč od bujnih zelenic se med pečevejem skrivajo tajni studenci. Ljubosumnim jih čuvajo beduini in ne izdajo nikomur skrivnostnih vrelcev. Raziskovalcu Lambertu pa se je le posrečilo, da so mu pokazali skrito koteljanje z vodo, ki so v njej plavale kot oglje črne ribe. Nekaj jih je celo ujel na trnek s kruhom.

STUDIJI ALI VOJSKA

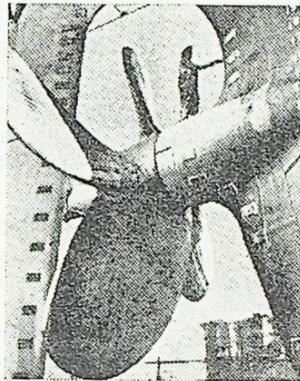
Okrog 40.000 francoskih študentov, ki jim je bila vojaška služba doslej odložena, je vpoklicanih k vojakom. Okrepili bodo francosko armado v Alžiriji. K temu koraku se je vlada odločila potem, ko so jo državni poslanci opozorili, da se je številno visokošolcev z odloženim vojaškim rokom v enem letu podvojilo. Med 140.000 mladimi študenti, ki naj bi odslužili vojaški rok po dokončanih študijah, jih resno študira največ sto tisoč.

NA MEJI DVEH DRŽAV

Na Gradiščanskem je ob avstrijsko-madžarski državni meji v zadnjih tednih vse živo. Stare žične ovire izginjajo, mine pokajo, stroji ropočejo. Na mesto starih lesenih stebrov, ki jih je bilo treba venomer izmenjavati, zabijajo v zemljo betonske stebre, nanje pa napenjajo novo bodočo žico. Meja dveh držav dobiva novo podobo.

MOST JE POTOVAL

V gornjeavstrijskem naselju Riedau se je čez reko Pram dolgo vrsto let natezal nad 16 m dolgi in dobrih 5 m široki most, ki pa tamkajšnjemu prometu ni več ustrezal. Varčna deželna oblast ga ni zavrgla. 50 ton težki most so dvignili in ga po kopnem valili 10 km daleč v bližino vasi Raab, kjer bo še nadalje služil svojemu namenu. Do nove postojanke je taklajoči most potreboval dobrih osem ur.

V ladjedelnici Newport v ZDA pravkar dokončujejo mogočno ladjo-cisterno za prevoz tekočih goriv. Ime ji je »National Defender«, dolga je 250 m in ima 65 tisoč ton. Na sliki je videti njen propeler, ki ima premera sedem in pol metra, tehta pa 45 ton.

V ZNAMENJU TEHTNICE

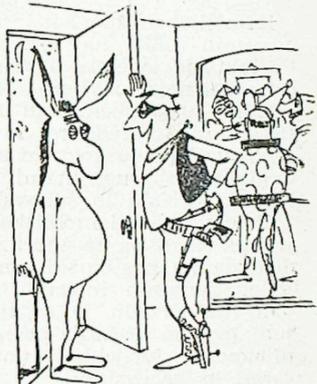
Med 23. septembrom in 24. oktobrom je sonce v sozvezdju tehtnice. V tem času spravljajo v skednje leto. Včasih so jo pred tem še tehtali. Od tod ime sozvezdja.

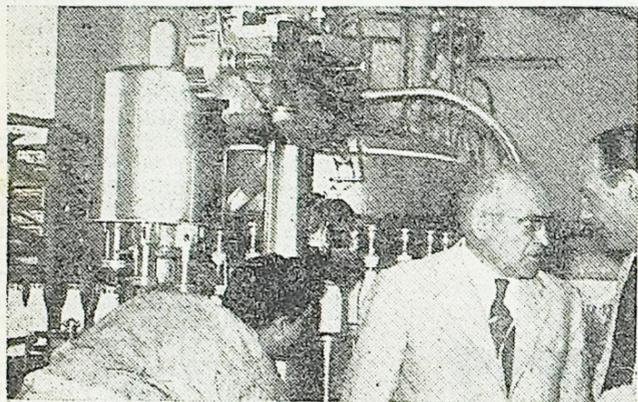
Čeprav je pred nedavnim BB (franc. filmska igralka Brigitte Bardot) naznanila svojo nosečnost, še kar naprej vztrajno filma in je med najbolj zaposlenimi filmskimi zvezdami v Franciji in na svetu. Gornja slika jo kaže v kadru iz njenega zadnjega filma »Bi plesal z menoj?«, ki ga pravkar končujejo v Nici. Tako jo nato pa naj bi začela igrati še v enem filmu, ki ga bo režiral Clouzot.

NEHVALEZEN POSEL

Skotski reverend Alan G. Hasson je s svojim premoženjem čisto pri kraju in zdaj se ga nihče več ne sponni. Leta in leta je poročal zaljubljene parčke, ki so jo popihali z doma. Dajal jim je stanovanje in hrano, večkrat je založil celo za poročne prstane, ki mu jih večidel nihče ni plačal. Iz gospodarskih razlogov je mladim zaljubljenecem v bodoče odpovedal vsako nadaljnjo gostoljubje.

— To je vendar ples v maskah, Janez! Zakaj se kažeš v svoji pravi podobi?

V Neaplju imajo že nekaj dni hud škandal okrog mleka. Nekatere gospodinje so namreč zjutraj iz lepo zaprtih steklenic s pasteriziranim mlekom vred izlile kaj pri-skutno vsebino: ta miš, ona ščurka, pa pest muh in podobno. Preiskave tečejo po vseh možnih kanalih in vejah — pa brez uspeha. Pravijo, da gre za saboterja iz mlekarne na gornji sliki, ki bi rad pokazal na nevdržno stanje in nesnago v mlekarji.

CIGARETE KOT SENO

Ameriška industrija cigaret je vrgla na trg kopico novih vrst. Višek tekočega leta je bil hladnejši užitek skozi mentolski filter. Med kadilci pa že krožijo cigarete povsem nenavadnega okusa, z duhom po ananasi, kokosovem orehu, cimetu, nageljnih, jabolčnem cvetu in celo po — svežem senu. Novo cigareto Vanguard — Prednja straža — hvalijo in priporočajo, češ da je brez katarina, brez nikotina in brez arsena. Njeno glavno svojstvo: brez tobaka. Vanguard je sestavljena iz devetih različnih predelanih rastlinskih bilk, tobaka med njimi ni. Casopis Time jo je označil: sveže seno plus kadilo.

Hudournik je odkimal. »Sem preslab v računanju. Tako imam rajši. Ne maram, da bi se motili.«

Stopil je k suknji in potegnil iz žepov dve vrečici zlatega prahu, lepo okrogli in podolgovati kakor dve debeli jetrni klobasi. Ko je plačal za prešteta jajca, mu ni ostalo več kot za nekaj sto dolarjev zlata.

Nato so položili na mizo zabožke za milo in začeli preštavati drugo zalogo, ki naj bi štela tri tisoč jajc. Ko so naštel do sto, je Hudournik zopet vzel jajce in z njim krepko udaril ob mizni rob. Jajce se ni razbilo. Slišati je bilo, kakor da bi s kamenito kroglo trknil ob mizo, ne pa z jajcem.

»Zmrzlo je,« je dejal in udaril še enkrat. Dvignil je jajce, in vsi so lahko videli, da je bila lupina, tam kjer je bila udarjena, zdrobljena na drobne kosce.

»Hm!« je rekel Čok. »Ni čuda, če je zmrzlo. Saj je pravkar dokončalo pod ob Forty Mila do Dawsona. Daj ga sem, ga bom razklal s sekiro.«

»Rajši daj sekiro meni,« je dejal Hudournik. Dimač je prinesel sekiro in Hudournik je s spretno roko in ostrim očesom drvarja razcepil jajce na dvoje. Znotraj je bilo jajce presneto malo vabljivo.

Dimač je začutil, da ga je nekaj zabeležilo. Čok se pa ni dal takoj oplašiti. Vzel je polovico in jo dvignil k nosu. »Saj čisto lepo diši,« je rekel.

»Podobe je pa grde,« je odvrnil Hudournik. »Sicer pa, kako ga boš neki duhal, ko je vendar njegov duh zmrzel? Potrpi ta trenutek!«

Položil je obe polovici v ponev in jo postavil na peč. Vsi trije so čakali in vlekli sapo v nos. Počasi se je začel širiti po koži dobro znan smrad. Hudournik je molčal, Čok pa je kljub svojemu prepričanju ostal nem.

»Vrzi ga no ven,« je zaklical Dimač in si zatisnil nos.

»Pa čemu neki?« je vprašal Hudournik. »Saj moramo preiskati še ostala jajca.«

»Pa ne v tej hiši. Dimač je začel kašljati. »Cepili jih bomo, pa bomo videli, kakšna so znotraj. Vrzi ga ven, vrzi ga ven! Fuj! In pusti vrata odprta.«

»Odpirali so zabož za zabožem in cepili jajca, ki so jih jemali zdaj na vrhu zdaj v sredi zdaj na dnu. Pa

sleherno je razodevalo ista znamenja brezupnega, neozdravljivega razpadanja.

»Niti ne zahtevam, da jih poješ, Čok,« se je norčeval Hudournik »Najrajši bi jo že pobral. Pogodba se tiče samo dobrih, nepokvarjenih jajc. Bodita tako dobra, posodita mi sani in vprego. Bom odpeljal dobra jajca, domov.«

Dimač mu je pomagal nakladati. Čok se je usedeč za mizo, razložil karte in začel igrati sam s seboj.

»Koliko časa pa že trgujete z jajci?« je porogljivo vprašal Hudournik, ko je odhajal.

Dimač mu ni odgovoril, pogledal je le v karte zatopljenege tovariša in začel znašati zabož za zabožem iz kočje na prosto, kjer jih je metal v sneg.

»Čuj, Čok, po čem si jih plačal Francozu?« je sladko vprašal Dimač.

»Po osem dolarjev. Zdaj pa izgini in jeziki za zobe. Saj znam računati. Če bi te kdo vprašal, mu lahko poveš, da sva izgubila sedemnajst tisoč dolarjev. To sem izračunal tedaj, ko smo čakali smrad od prvega jajca.«

Dimač je nekaj časa premišljeval, potem je pa zopet prekinil molčanje.

»Čuj, Čok! Štirideset tisoč dolarjev zlata potegne dve sto funtov. Hudournik si je izposodil najine sani in pse, da je odpeljal jajca. K nama je torej prišel brez sani. Tisti dve vrečici zlata, ki ju je imel s seboj, sta tehtali okoli dvajset funtov vsaka. Pogodba je določala, da plača takoj, ko prejme blago. Prinesel pa je samo toliko zlata, da je plačal dobra jajca. Ostalih tri tisoč jajc sploh ni kanil kupiti. Torej je vedel, da so pokvarjena. Zdaj mi pa povej, kako je vedel, da so pokvarjena? Kaj se ti zdi?«

Čok je zložil karte v kupček in jih začel mešati. »Hm! To ni nič. Na tole vprašanje ti lahko odgovori vsak otrok. Izgubila sva sedemnajst tisoč dolarjev. Hudournik jih je pa dobil. Jajca, ki jih je pripeljal Gautereaux so bila že kdaj Hudournikova. Ali te mika izvedeti še kaj drugega?«

»Še nekaj. Čemu se ti, modra glava, nisi prepričal, ali so jajca dobra ali slaba, preden si jih kupil?«

Jack London:

67

SMOKE BELLEW

»Prinesite jajca, tolovaja! Če imata sama sebe rada, od danes naprej nikar ne omenjata jajc v moji prisotnosti.«

Nemudoma so začeli razvrščati prvo zalogo. Štelj so vsi trije. Ko so naštel do dve sto, je Hudournik nenadoma udaril z jajcem po robu mize in ga večje odprl s palci.

»Hej!« je zaklical Čok. »Kaj pa delaš?«

»Mar ni jajce moje?« se je zadržal Hudournik. »Mar jih ne plačujem po deset dolarjev? Jaz nikdar ne kupujem kar na slepo. Kadar plačam za stvar deset cepakov, hočem tudi vedeti, kaj sem dobil.«

»Če ga nočeš, ga bom pa jaz pojedel,« se je ponudil zlobno Čok.

Hudournik je jajce pogledal, poduhal in odmajal z glavo.

»Ne, ne boš ga, Čok. To jajce je dobro. Dajta mi kako posodo. Pojedel ga bom sam za večerjo.«

Še trikrat je Hudournik ubil dobro jajce in ga zlil v posodo poleg sebe.

»Dvoje več kot si rekel, Čok,« je dejal, ko so nehali šteti. »Devet sto štirinšestdeset jih je, ne pa dvainšestdeset.«

»Zmota,« je priznal Čok. »Tisti dve ti navrževa.«

»Saj to si pa tudi lahko privoščita,« je rekel osorno Hudournik. Tehtnico sem! Devet tisoč šest sto dvajset dolarjev. Plačam takoj. Napiši mi pobotnico, Dimač!»

»Seštejmo prej še ostala jajca,« je svetoval Dimač, »in boš potem plačal vse skupaj.«